

EU:n toimet ja nykyiset haasteet sähkö- ja elektroniikkalaiteromun alalla



EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

2021

Sisällys

	Kohta
Tiivistelmä	I–VII
Johdanto	01–17
Taustaa	01–10
Tehtävät ja vastuualueet	11–14
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja kiertotalous	15–17
Katsauksen laajuus ja lähestymistapa	18–19
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskeva EU:n toimintakehys	20–27
EU kerää ja hyödyntää enemmän sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kuin suurin osa maailman muista osista	20–21
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys ja hyödyntäminen EU:ssa on parantunut ajan mittaan	22–23
EU saavutti aiemmat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämistavoitteensa ja asetti myöhemmin itselleen haastavampia keräys- ja hyödyntämistavoitteita	24–27
Komission toimet sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan EU:n toimintapolitiikan parantamiseksi	28–37
EU on mukauttanut sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa lainsäädäntöään	28–32
Komissio on arvioinut toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja käynnistänyt rikkomusmenettelyjä	33–37

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn haasteet EU:ssa	38–60
Voimassa olevien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten täytäntöönpano	38–43
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn liittyvän rikollisen toiminnan torjunta	44–52
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keruun, kierrätyksen ja uudelleenkäytön lisääminen edelleen	53–60
Loppuhuomautukset	61–63
Liitteet	
Liite I – Yhteenveto EU:n asettamista sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämis- ja kierrätystavoitteista	
Liite II – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystä ja hyödyntämistä koskevat tiedot	
Liite III – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat tarkastukset EU:n jäsenvaltioissa	
Lyhenteet	
Sanasto	
Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tiimi	

Tiivistelmä

I Sähkö- ja elektroniikkalaiteromulla tarkoitetaan erilaisia sähkö- ja elektroniikkalaitteita, jotka ovat lakanneet olemasta arvokkaita käyttäjilleen tai jotka eivät enää täytä alkuperäistä tarkoitustaan. Vaaralliset aineet, joita esiintyy usein tällaisissa jätteissä, tekevät jätteestä ympäristölle haitallisen. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu sisältää usein myös metalleja ja muoveja, joita käytetään uusien tuotteiden raaka-aineena, minkä vuoksi se soveltuu hyvin kierrätykseen.

II Tämä julkaisu ei ole tarkastuskertomus vaan katsaus, joka perustuu lähinnä julkisesti saatavilla oleviin tietoihin tai nimenomaan tätä katsausta varten kerättyyn aineistoon. Katsauksessa keskitytään Euroopan unionin (EU) tehtävään ja toimiin sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn EU:ssa liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi. Katsauksessa esitetään EU:n vastaus ongelmaan ja tuodaan esiin joitakin keskeisiä haasteita, joita edelleen esiintyy sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin täytäntöönpanossa. Tämän katsauksen julkaiseminen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä tarjoaa komissiolle mahdollisuuden ottaa katsaus huomioon kiertoelektronikka-aloitteen yhteydessä, joka on tarkoitus toteuttaa vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä.

III EU hyväksyi vuonna 2003 ensimmäisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin, joka korvattiin uudella direktiivillä vuonna 2012. Direktiivissä vahvistettiin niin kutsuttu laajennetun tuottajavastuun periaate, jonka mukaan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajien on saatuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti rahoitettava sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskeva jätehuolto. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivillä myös kannustetaan tuottajia ja kierrättäjiä yhteistyöhön tuotesuunnittelun parantamiseksi uudelleenkäytön helpottamista silmällä pitäen. Direktiivillä kannustetaan lisäksi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun komponenttien ja materiaalien purkamiseen ja hyödyntämiseen. Direktiiviin sisältyy myös useita tavoitteita sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämiselle ja hyödyntämiselle. EU:n ja kansainvälisen oikeuden mukaan vaarallisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vienti maihin, jotka eivät ole Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön jäseniä, on kiellettyä.

IV Komissio julkaisi vuonna 2019 tiedonannon Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta, jolla tuetaan EU:n talouden nykyaikaistamista ja materiaalien käytön vähentämisen priorisointia sekä uudelleenkäytön lisäämistä kierrätykseen nähden. Vuonna 2020 komissio julkaisi uutta kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman. Suunnitelmassa määritellään elektroniikka ja tieto- ja viestintätekniikkalaitteet tuotteiksi, jotka edellyttävät kiireellisiä toimia. Suunnitelman avulla edistetään tuotesuunnittelun parantamista, kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä sekä kiertoa tuotantoprosesseissa.

V Tilintarkastustuomioistuin toteaa, että EU:lla on sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskeva toimintakehys, joka on edistyneempi kuin muualla maailmassa. EU:n jäsenvaltiot keräävät ja hyödyntävät keskimäärin enemmän sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kuin useimmat kolmannet maat. EU on kaiken kaikkiaan saavuttanut aiemmat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämistavoitteensa, vaikkakin osa jäsenvaltioista jäi vuoden 2016 keräystavoitteesta. EU on sittemmin asettanut itselleen haastavampia keräys- ja hyödyntämistavoitteita.

VI Tilintarkastustuomioistuin toteaa myös, että EU on parantanut sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa lainsäädäntöä tarkistamalla tavoitteita, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun luokittelua sekä raportointimenettelyjä. Komissio on arvioinut toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja käynnistänyt rikkomusmenettelyjä jäsenvaltioita vastaan.

VII Tilintarkastustuomioistuin panee merkille, että EU:lla on edelleen haasteita sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyssä. Yksi niistä on voimassa olevien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten täytäntöönpano. Toinen koskee sähkö- ja elektroniikkalaiteromun puutteellista käsittelyä, laittomia siirtoja ja muuta rikollista toimintaa. Lisäksi EU:n haasteena on lisätä edelleen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystä, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä.

Johdanto

Taustaa

01 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromulla tarkoitetaan erityyppisiä sähkö- ja elektroniikkalaitteita, jotka ovat lakanneet olemasta arvokkaita käyttäjilleen tai jotka eivät enää täytä alkuperäistä käyttötarkoitustaan¹. Niihin kuuluu monenlaisia laitteita pienistä kodinkoneista ja tietotekniikkalaitteista suuriin laitteisiin, kuten aurinkosähköpaneelisiin tai pankkiautomaatteihin. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun eivät kuulu paristot, joita säännellään EU:ssa erillisellä lainsäädännöllä.

02 Jos sähkö- ja elektroniikkalaiteromua ei käsitellä asianmukaisesti, se on haitallista ympäristölle, koska se sisältää usein monimutkaisia erittäin myrkyllisten aineiden yhdistelmiä. Käsittelemättömän sähkö- ja elektroniikkalaiteromun poltosta voi vapautua vaarallisia kemikaaleja, kuten dioksiineja². Tiettyjen metallien, kuten lyijyn ja elohopean, käyttöä tällaisissa laitteissa on rajoitettu EU:ssa vuodesta 2003³, mutta niitä saattaa edelleen esiintyä vanhemmissa tuotteissa.

03 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun asianmukainen käsittely voi tuottaa merkittäviä taloudellisia etuja ja vähentää raaka-aineiden kysyntää. Esimerkiksi yksi tonni älypuhelimia sisältää noin 100 kertaa enemmän kultaa kuin yksi tonni kultamalmin⁴. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu voi sisältää myös muita tärkeitä metalleja, kuten kuparia, nikkeliä, indiumia tai palladiumia⁵. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kierrätys edistää myös ilmastonmuutoksen hillitsemistä, koska sillä vältetään uusien materiaalien, erityisesti metallien, tuotannosta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt⁶.

¹ Gill, Gitanjali Nain, [Electronic waste. Encyclopaedia Britannica](#), toukokuu 2016.

² Perkins, Devin N.; Brune Drisse, Marie-Noel; Nxele, Tapiwa; Sly, Peter D. [E-Waste: A Global Hazard. Annals of Global Health](#). Marraskuu 2014, s. 286–295.

³ [Direktiivi 2002/95/EC](#) (ei enää voimassa) ja [direktiivi 2011/65/EU](#).

⁴ Maailman talousfoorumi, [A New Circular Vision for Electronics: Time for a Global Reboot](#), 2019.

⁵ INTOSAI, [Auditing Waste Management](#), lokakuu 2016, s. 16.

⁶ Golsteijn, Laura; Martinez, Elsa V. [The Circular Economy of E-Waste in the Netherlands: Optimizing Material Recycling and Energy Recovery. Journal of Engineering](#), nide 2017, s. 3 ja 4.

04 EU antoi ensimmäisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan säädöksen vuonna 2003 (ensimmäinen sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi¹⁰). Direktiivillä kannustettiin keräysjärjestelmiä, joiden avulla kuluttajat saattoivat laajennetun tuottajavastuun periaatteen mukaisesti palauttaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromunsa maksutta (ks. [laatikko 1](#)). EU hyväksyi vuonna 2012 uudelleenlaaditun direktiivin (toinen sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi)¹¹.

Laatikko 1

Laajennettu tuottajan vastuu

Laajennettu tuottajan vastuu on saastuttaja maksaa -periaatteen käytännön sovellus, jossa tuottajat ovat vastuussa tuotteidensa ympäristövaikutuksista niiden koko elinkaaren ajan¹².

EU:n jätepuitedirektiivissä laajennetulla tuottajan vastuulla tarkoitetaan jäsenvaltioiden toteuttamia toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että tuottajat ovat (taloudellisesti ja/tai organisatorisesti) vastuussa tuotteen käsittelystä sen elinkaaren jättevaiheessa¹³.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajat ja maahantuojat sekä jäsenvaltioissa toimivat valtuutetut edustajat voivat huolehtia sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta yksittäin ja järjestää suoraan jätteen keräyksen ja sitä seuraavan jätehuollon. Ne voivat myös edistää kollektiivista järjestelmää esimerkiksi perustamalla ja rahoittamalla (yhdessä muiden tuottajien kanssa) niin kutsutun tuottajavastuujärjestön, joka vastaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelystä.

¹⁰ Direktiivi 2002/96/EY.

¹¹ Direktiivi 2012/19/EU.

¹² Pouikli, Kleonik, *Concretising the role of extended producer responsibility in European Union waste law and policy*, *ERA Forum*. nide 20, helmikuu 2020, s. 494.

¹³ Direktiivi 2008/98/EY, 3 artiklan 21 kohta.

05 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromun maksutonta (lopulliselle haltijalle) palauttamista varten luodaan järjestelmät¹⁴. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajat rahoittavat näitä järjestelmiä suhteessa niiden osuuteen laitetyyppikohtaisista markkinoista. Rahoittaminen tapahtuu jäsenvaltioittain vaihtelevin järjestelyin, jotka on laadittu jätepuitedirektiivissä¹⁵ ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti.

06 Jätehuolto on laaja termi, jolla tarkoitetaan kaikenlaisten jätteiden keräämistä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä¹⁶. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi sisältää säännöksiä seuraavista sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevista toimista: sähkö- ja elektroniikkalaitteiden erilliskeräys, asianmukainen käsittely, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirtäminen, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntäminen (mukaan lukien kierrättäminen ja uudelleenkäyttöön valmistelu) sekä ympäristöä säästävä loppukäsittely.

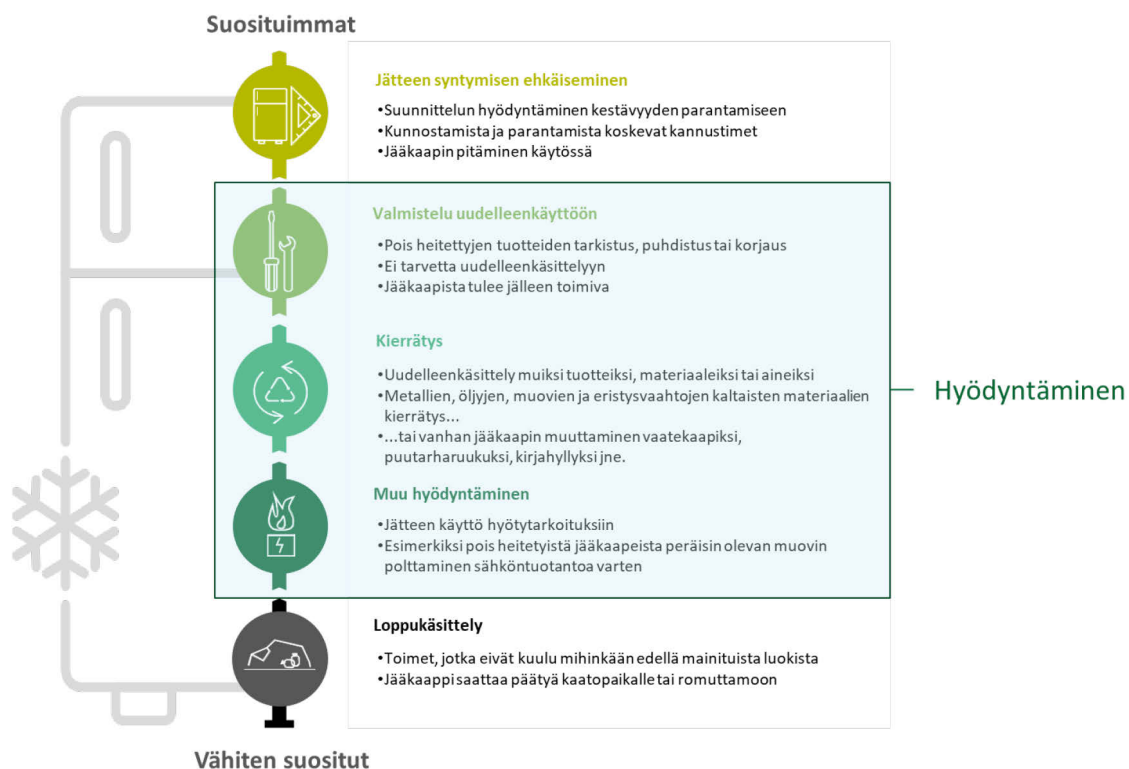
07 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi kannustaa myös jätepuitedirektiivin jätehierarkian soveltamiseen. Tämä jätehierarkia huomioon ottaen sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevassa direktiivissä säädetään tuottajien ja kierrättäjien välisestä yhteistyöstä ja tietojenvaihdosta, tarkoituksena tuotesuunnittelun parantaminen uudelleenkäytön helpottamista silmällä pitäen. Lisäksi direktiivissä säädetään sähkö- ja elektroniikkalaiteromun komponenttien ja materiaalien purkamisesta ja hyödyntämisestä. *Kaaviossa 2* esitetään esimerkkejä jätehierarkian soveltamisesta jääkaappiin.

¹⁴ Direktiivi 2012/19/EU, 5 artikla.

¹⁵ Direktiivi 2008/98/EY, 8 a artikla.

¹⁶ Direktiivi 2008/98/EY, 3 artiklan 9 kohta.

Kaavio 2 – Esimerkki jätehierarkian soveltamisesta jääkaappiin

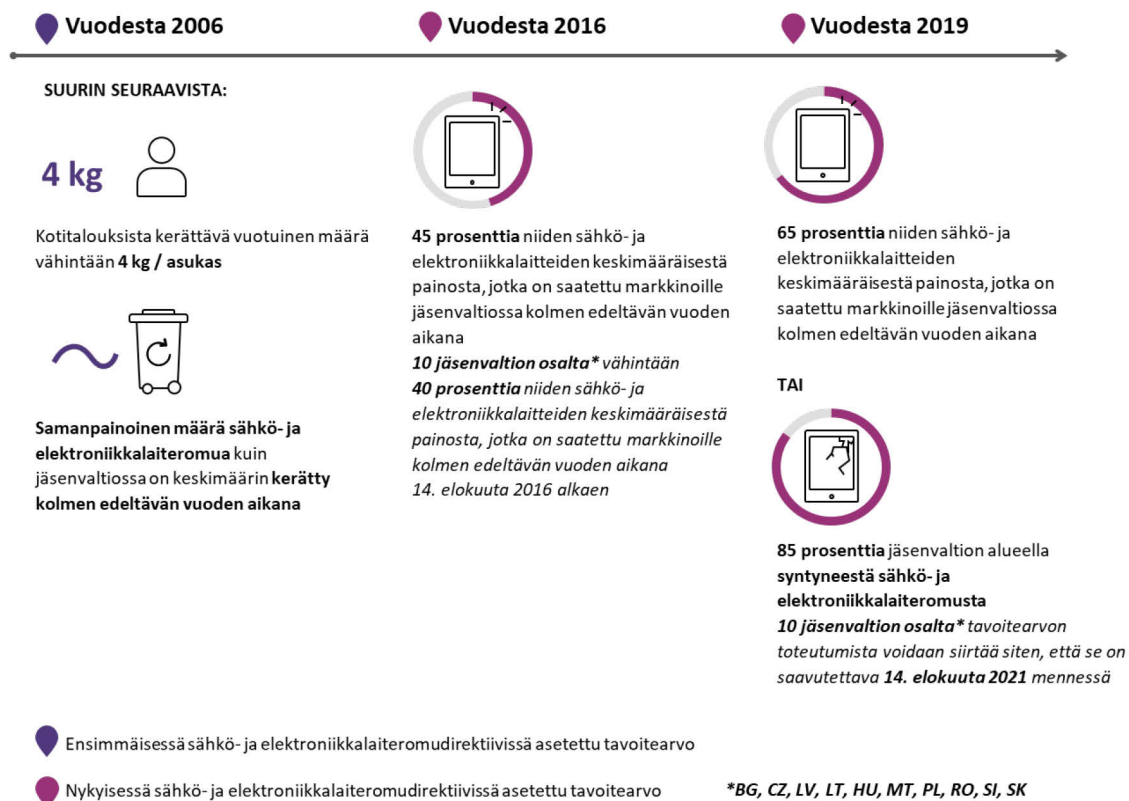


Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin [jätepuitedirektiivin](#) perusteella.

08 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä asetetaan erilaisia keräystavoitteita sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle (ks. [kaavio 3](#)) sekä useita hyödyntämistavoitteita ja vähimmäistavoitteet uudelleenkäyttöön valmistelulle ja kierrätykselle (ks. [liite I](#)). Hyödyntäminen liittyy metallien ja metalliyhdisteiden kierrätykseen ja talteenottoon sekä polttamiseen energian tuottamiseksi¹⁷.

¹⁷ Direktiivi 2008/98/EY, liite II.

Kaavio 3 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystavoitteet sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin perusteella



Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin [direktiivin 2012/19/EU](#) ja [direktiivin 2002/96/EY](#) perusteella.

09 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä määritetään yleiset EU:n laajuiset sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevat vaatimukset, joiden tavoitteena on ympäristön suojeleminen. Jäsenvaltiot voivat asettaa kerätyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelylle myös muita vähimmäislaatuvaatimuksia. Direktiivissä myös siirretään komissiolle valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan vähimmäislaatuvaatimukset sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelylle (mukaan lukien hyödyntäminen, kierrätys ja uudelleenkäyttöön valmistelu) standardointiorganisaatioiden komission toimeksiannosta tekemän työn pohjalta¹⁸.

¹⁸ Euroopan komissio, [Mandate M/518 – Mandate to the European Standardisation Organisations for Standardisation in the Field of Waste Electrical and Electronic Equipment](#), 24. tammikuuta 2013.

10 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä todetaan, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromua voidaan siirtää muihin EU:n jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin vain, jos se tapahtuu jätteiden siirtoa koskevan EU:n lainsäädännön mukaisesti. EU:n ulkopuolisiin maihin tapahtuvan jätteiden siirron osalta EU:n lainsäädännössä kielletään vaarallisten jätteiden vienti sellaisiin EU:n ulkopuolisiin maihin, jotka eivät ole Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) jäseniä¹⁹. Erilaisten vaarallisten jätteiden, kuten vaarallisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, vienti EU:sta OECD:n ulkopuolisiin maihin on kielletty myös kansainvälisessä oikeudessa vuodesta 2019 lähtien²⁰.

Tehtävät ja vastuualueet

11 Euroopan komissio ehdottaa ympäristöasioiden pääosastonsa kautta toimintapolitiikkoja (myös uutta lainsäädäntöä) ja seuraa sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan toimintapolitiikan täytäntöönpanoa. Komissio voi myös käynnistää rikkomusmenettelyjä jäsenvaltioita vastaan, jos ne eivät noudata EU:n lainsäädäntöä. Euroopan tilastotoimisto (Eurostat), joka on niinikään Euroopan komission pääosasto, kokoaa jäsenvaltioiden keräämät tiedot markkinoille saatetuista sähkö- ja elektroniikkalaitteista, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämisestä, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämisestä (mukaan lukien kierrätys ja uudelleenkäyttöön valmistelu) ja viedystä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta; Eurostat vastaa myös näiden tietojen johdonmukaisuuden tarkastamisesta²¹. Tämän lisäksi Eurostat raportoi tavoitteiden saavuttamisesta²².

¹⁹ Asetus 1013/2006, 36 artikla.

²⁰ Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, Annex VII.

²¹ Direktiivi 2012/19/EU, 16 artikla, ja komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2019/2193.

²² Ks. Eurostat, [Waste statistics – electrical and electronic equipment](#).

12 EU rahoittaa tutkimusta ja valmiuksien kehittämistä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun alalla. Se on osoittanut alalle Horisontti 2020 -puiteohjelmasta lähes 100 miljoonaa euroa²³ ja Life-ohjelmasta yli kahdeksan miljoonaa euroa²⁴. EU:n talousarviosta myönnetään myös jonkin verran rahoitusta yleiseen jäteinfrastruktuuriin koheesiorahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston kautta. Komission julkaisemien tietojen perusteella ei kuitenkaan voida määrittää, käytetäänkö osa tästä rahoituksesta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kannalta merkitykselliseen infrastruktuuriin²⁵.

13 Jäsenvaltiot ovat saattaneet sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään ja ottaneet käyttöön menettelyjä sen täytäntöönpanemiseksi. Ne raportoivat tiedot myös Eurostatille.

14 Jäsenvaltioissa toimivat sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajat sekä maahantuojat (ja valtuutetut edustajat) ovat vastuussa sen varmistamisesta, että EU:n markkinoille saatetut tuotteet ovat EU:n lainsäädännön mukaisia. Ne vastaavat myös sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn rahoittamisesta.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja kiertotalous

15 Komissio julkaisi vuonna 2019 tiedonantonsa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta. Se on ”alustava etenemissuunnitelma keskeisille politiikoille ja toimenpiteille”. Suunnitelman tavoitteena on tehdä ”EU:sta oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen”²⁶. Tiedonannossa esitettiin yhtenä useista tavoitteista ja toimista ”uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma”. Kiertotaloudessa tuotteet ja niiden sisältämät materiaalit ovat erittäin arvostettuja, mikä tarkoittaa jätteen vähentämistä minimiin siten, että materiaalit pidetään taloudessa siinä määrin kuin se on mahdollista²⁷. Tähän sisältyisi

²³ Ks. [CORDIS-tietokanta](#).

²⁴ Ks. [Life-ohjelman hanketietokanta](#).

²⁵ Euroopan komissio, avoimen datan portaali, [koheesiorahastoa](#) ja [Euroopan aluekehitysrahastoa](#) koskevat tiedot.

²⁶ COM(2019) 640 final, s. 2.

²⁷ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, [Closing the loop: New circular economy package](#), tammikuu 2016, s. 2 ja 3.

materiaalien käytön vähentäminen ja uudelleenkäytön lisääminen kierrätykseen nähden, mikä merkitsisi laajennetun tuottajan vastuun vahvistamista.

16 Komissio julkaisi maaliskuussa 2020 tiedonannon ”Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma – Puhtaamman ja kilpailukykyisemmän Euroopan puolesta”²⁸. Siinä määritellään elektroniikka- ja tieto- ja viestintätekniikkalaitteet yhdeksi keskeisistä arvoketjuista, jotka edellyttävät ”kiireellisiä, kattavia ja koordinoituja toimia”.

17 Komissio aikoo esittää vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä niin kutsutun kiertoelektroniikka-aloitteen²⁹, jolla pyritään edistämään tuotteiden käyttöiän pidentämistä, johon odotetaan liittyvän muun muassa seuraavaa³⁰:

- sähkö- ja elektroniikkalaitteiden suunnittelua koskevat sääntelytoimenpiteet, joiden tarkoituksena on parantaa niiden energiatehokkuutta, kestävyyttä, korjattavuutta, päivitettävyyttä, ylläpitoa, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä
- elektroniikka- ja tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden asettaminen etusijalle korjausoikeutta koskevan toimintapolitiikan täytäntöönpanossa, mukaan lukien oikeus päivittää vanhentuneita ohjelmistoja
- matkapuhelinten ja vastaavien laitteiden latureita koskevat sääntelytoimenpiteet
- sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräyksen parantaminen muun muassa perehtymällä mahdollisuuteen toteuttaa EU:n laajuinen vastaanottojärjestelmä vanhoja matkapuhelimia, tabletteja ja latureita varten
- sähkö- ja elektroniikkalaitteissa olevia vaarallisia aineita koskevien EU:n sääntöjen tarkistaminen.

²⁸ COM(2020) 98 final.

²⁹ COM(2020) 690 final, liite.

³⁰ COM(2020) 98 final, 3.1 jakso.

Katsauksen laajuus ja lähestymistapa

18 Tässä katsauksessa keskitytään EU:n rooliin ja toimintaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun alalla. Katsauksessa arvioidaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevia EU:n toimia ja tuodaan esiin sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin täytäntöönpanoon liittyviä keskeisiä haasteita. Katsaus kattaa vuoden 2012 sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin voimaantulon (elokuu 2012) ja tammikuun 2021 välisen ajan. Tilintarkastustuomioistuin keskittyi yksilöimään sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn EU:ssa liittyviä haasteita. Tilintarkastustuomioistuin tapasi ympäristöasioiden pääosaston virkamiehiä ja käytti katsauksen laadinnassa myös

- o Euroopan tilintarkastustuomioistuimen³¹ ja ylimpien kansallisten tarkastuselinten kertomuksia
- o Euroopan komission toimintapoliittisia arviointeja, erityisesti sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vaatimustenmukaisuuden edistämistä koskevaa vuoden 2017 loppuraporttia
- o Euroopan parlamentin mietintöjä, myös Euroopan parlamentin tutkimuspalvelun (EPRS) laatimia
- o tiedemaailman, ajatushautomoiden ja kansalaisjärjestöjen julkaisuja sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelystä.

³¹ [Erityiskertomus 1/2020](#) (Ekologista suunnittelua ja energiamerkintöjä koskeva EU:n toiminta: huomattavat viivästykset ja sääntöjen noudattamatta jättäminen heikentävät mahdollisuuksia energiatehokkuuden merkittävään lisäämiseen) ja [erityiskertomus 16/2019](#) (Euroopan ympäristötilinpito: hyödyllisyyttä päätöksentekijöiden kannalta voidaan parantaa).

19 Tämä julkaisu ei ole tarkastuskertomus vaan katsaus, joka perustuu lähinnä julkisesti saatavilla oleviin tietoihin tai nimenomaan tätä katsausta varten kerättyyn aineistoon. Se kokoaa yhteen asiakirjaan tiedot ja tietämyksen sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan toimintapolitiikan tilasta EU:ssa sekä haasteista, joita EU:lla on sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämisen parantamisessa. Näin osallistutaan laajempaan keskusteluun jätteiden vähentämisestä ja kiertotalouden edistämisestä. Tämän katsauksen julkaiseminen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä tarjoaa komissiolle mahdollisuuden ottaa katsaus huomioon kiertoelektroniikka-aloitteen yhteydessä. Kyseinen aloite on tarkoitus toteuttaa vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskeva EU:n toimintakehys

EU kerää ja hyödyntää enemmän sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kuin suurin osa maailman muista osista

20 Maailmanlaajuiset sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat tilastot osoittavat, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja käsittelyaste on EU:ssa korkeampi kuin useimmissa osissa maailmaa. Maailmanlaajuisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan tilastokumppanuuden (*Global E-Waste Statistics Partnership*) tietojen mukaan Eurooppa (sekä EU että muut Euroopan maat) on maanosa, jossa syntyy eniten sähkö- ja elektroniikkalaiteromua henkeä kohti. Samalla Eurooppa kuitenkin on myös se osa maailmaa, jossa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja kierrätysaste on korkein. Euroopassa henkeä kohti syntyvä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrä on verrattavissa Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan ja Oseaniaan, mutta keräys- ja kierrätysaste on Euroopassa yli nelinkertainen (ks. [taulukko 1](#)).

Taulukko 1 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun syntyminen, keräys ja kierrätys maanosittain (2019)

Indikaattorit		Afrikka	Pohjois- ja Etelä-Amerikka	Aasia	Eurooppa	Oseania
Syntynyt sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	Yhteensä (miljoonaa tonnia)	2,9	13,1	24,9	12,0	0,7
	Henkeä kohti (kg)	2,5	13,3	5,6	16,2	16,1
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, joka on dokumentoitu kerätyksi ja asianmukaisesti kierrätetyksi	Yhteensä (miljoonaa tonnia)	0,03	1,2	2,9	5,1	0,06
	Osuus syntyneen jätteen kokonaismäärästä (%)	0,9	9,4	11,7	42,5	8,8

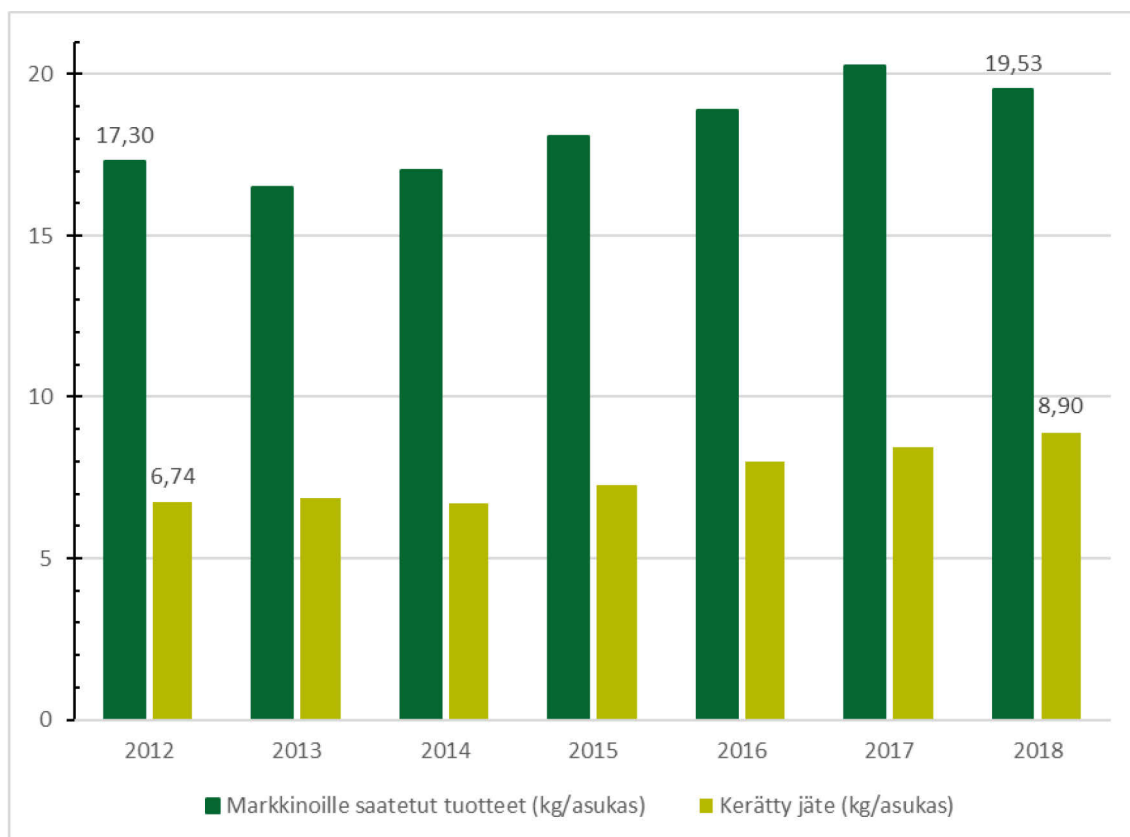
Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin [Global Ewaste Monitor 2020](#) -julkaisun tietojen perusteella.

21 EU:n jäsenvaltiot suoriutuvat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keruusta keskimäärin paremmin kuin useimmat EU:n ulkopuoliset maat (myös kehittyneet maat, kuten Yhdysvallat ja Japani (ks. [kaavio 1 liitteessä II](#))).

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys ja hyödyntäminen EU:ssa on parantunut ajan mittaan

22 Eurostatin tiedot osoittavat, että henkeä kohti kerätyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrä on kasvanut EU:ssa vuosina 2012–2018 (ks. [kaavio 4](#) ja [kaavio 2 liitteessä II](#)). Vuoteen 2018 saakka käytettävissä olleet tiedot osoittavat, että jäsenvaltioiden välisistä eroista huolimatta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysaste on yleisesti ottaen noussut koko EU:ssa (suhteessa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen tuotteiden keskimääräiseen painoon, ks. [taulukko 1 liitteessä II](#)).

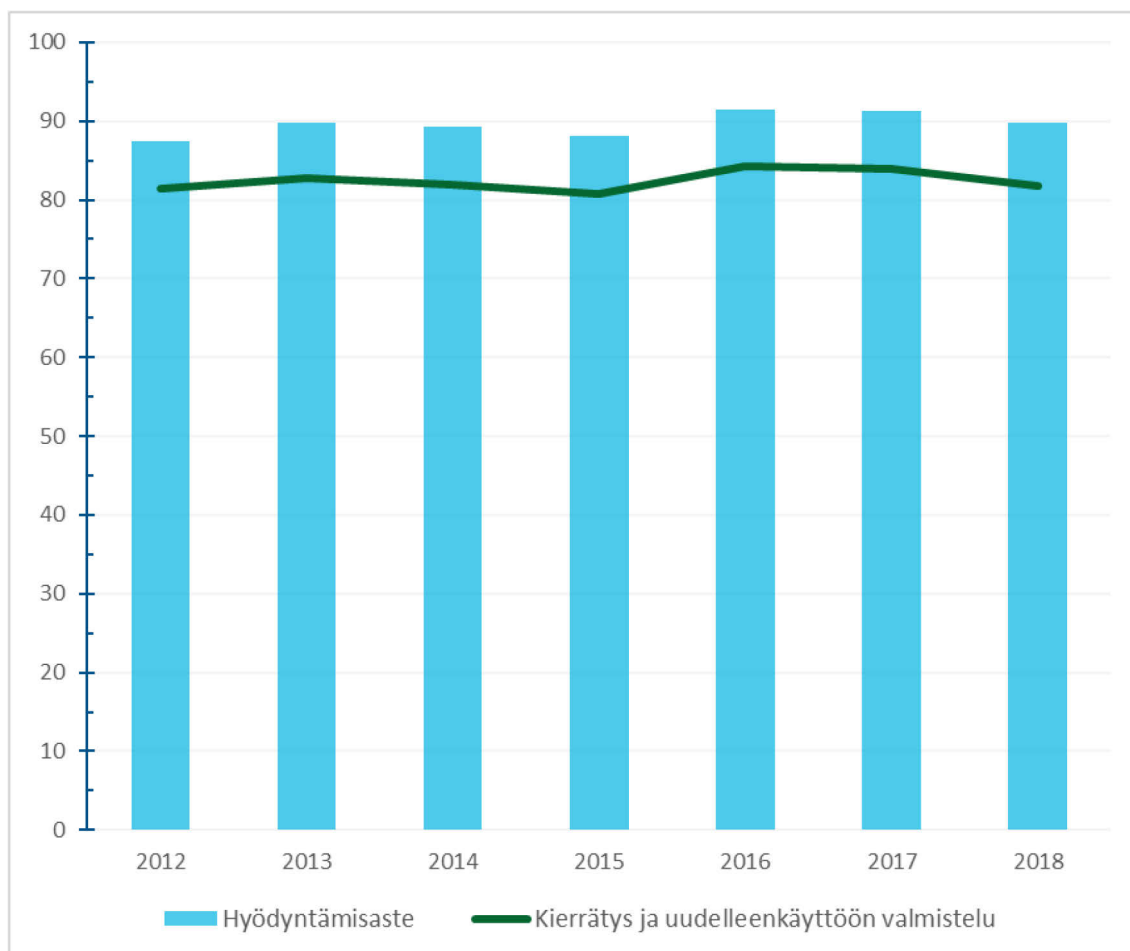
Kaavio 4 – Markkinoille saatetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet ja kerätty sähkö- ja elektroniikkalaiteromu (EU-27, kg/asukas)



Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

23 Hyödyntämisellä tarkoitetaan erilaisia toimintoja, kuten kierrätystä, uudelleenkäyttöön valmistelua ja polttamista (energian talteenotto). Eurostatin tiedot osoittavat, että EU:ssa vuosina 2012–2018 kerätystä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta yli 87 prosenttia hyödynnettiin ja yli 80 prosenttia kierrätettiin (ks. [kaavio 5](#)).

Kaavio 5 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämis- ja kierrätysaste sekä uudelleenkäyttöön valmistelu (EU-27, prosentteina)



Huom. Määrä on suhteessa kerättyyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

EU saavutti aiemmat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämistavoitteensa ja asetti myöhemmin itselleen haastavampia keräys- ja hyödyntämistavoitteita

24 EU:n jäsenvaltioiden oli 31. joulukuuta 2006 ja 31. joulukuuta 2015 välisenä aikana saavutettava kotitalouksien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osalta vähimmäiskeräysaste, joka oli keskimäärin neljä kilogrammaa asukasta kohti vuodessa³². Eurostatilta saadut tiedot osoittavat, että lähes kaikki EU-maat olivat saavuttaneet tavoitearvon vuoteen 2015 mennessä (ks. *kaavio 2 liitteessä II*).

³² Direktiivi 2002/96/EC, 5 artiklan 5 kohta; direktiivi 2012/19/EU, 7 artiklan 1 kohta.

25 Vuonna 2016 jäsenvaltioiden oli saavutettava vähimmäiskeräysaste, joka oli 45 prosenttia kaikesta sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (ei ainoastaan kotitalouksista peräisin olevasta) suhteessa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräiseen painoon³³. Bulgariaan, Latviaan, Liettuaan, Maltaan, Puolaan, Romaniaan, Slovakiaan, Sloveniaan, Tšekkiin ja Unkariin sovellettiin poikkeusta, jonka nojalla niille annettiin elokuuhun 2016 asti aikaa saavuttaa vähintään 40 prosentin tavoitearvo. Useimmat jäsenvaltiot saavuttivat 45 prosentin tavoitearvon, joka toteutui myös koko EU:n kohdalla. Kaksi jäsenvaltiota ei kuitenkaan saavuttanut tavoitearvoa, ja useat jäsenvaltiot suoriutuivat seuraavina kahtena vuotena huonommin, vaikka ylittivätkin vähimmäiskeräysasteen (ks. *kaavio 3* sekä *taulukko 1 liitteessä II*).

26 Vuodesta 2019 alkaen jäsenvaltioiden on täytynyt saavuttaa vähimmäiskeräysaste, joka on vähintään 65 prosenttia kaikesta sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta suhteessa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräiseen painoon tai vaihtoehtoisesti 85 prosenttia jäsenvaltion alueella syntyneestä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystä koskevia tietoja vuodelta 2019 ei ollut saatavilla vielä tammikuussa 2021.

27 Eurostatin tiedot osoittavat, että EU:n vuosille 2012 ja 2015 asettamat hyödyntämis- ja kierrätystavoitteet saavutettiin (ks. *kaavio 4* ja *kaavio 5 liitteessä II*). Vuodesta 2018 alkaen hyödyntämistavoitteet perustuvat erilaiseen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun luokitteluun, eikä tietoja niiden saavuttamisesta ollut saatavilla tammikuussa 2021.

³³ Direktiivi 2012/19/EU, 7 artiklan 1 kohta.

Komission toimet sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan EU:n toimintapolitiikan parantamiseksi

EU on mukauttanut sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa lainsäädäntöään

28 Vuoden 2003 direktiivin pääpiirteet säilyivät vuoden 2012 sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä, mutta direktiiviin tehtiin kuitenkin useita merkittäviä muutoksia. Näihin lukeutui uusi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun luokitus, joka siirtyi kymmenestä suhteellisen kapeasta luokasta kuuteen avoimeen luokkaan.

29 Toinen muutos oli erilaisen mittausmenetelmän käyttöönotto keräystavoitteiden asettamista varten. Vuoden 2003 direktiivin mukaan kaikkien jäsenvaltioiden oli saavutettava tavoite, joka oli asetettu sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämiselle kotitalouksista (4 kg asukasta kohti). Vuoden 2012 direktiivissä vuosille 2016 ja 2019 asetettuja keräystavoitteita sovelletaan kaikkeen (yrityksistä ja kotitalouksista peräisin olevaan) sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun. Nämä uudet tavoitteet ilmaistaan joko prosenttiosuutena jäsenvaltiossa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräisestä painosta tai prosenttiosuutena jäsenvaltiossa syntyvästä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta.

30 Komissio antoi vuonna 2017 täytäntöönpanoasetuksen, jossa vahvistetaan yhteinen menetelmä kansallisille markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja niistä syntyvän sähkö- ja elektroniikkalaiteromun painon laskemiseksi. Tarkoituksena oli yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden suorittama vuotuisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysasteen laskenta³⁴.

³⁴ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/699.

31 Vuonna 2018 sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin muutoksella³⁵ koottiin tiedonantovelvoitteet yhdeksi vuotuiseksi sähköiseksi raportointimenettelyksi, joka perustuu komission laatimaan malliin³⁶. Jätepuitedirektiiviin samana vuonna tehdyllä toisella muutoksella vahvistettiin laajennettua tuottajan vastuuta koskeviin järjestelmiin sovellettavat yleiset vähimmäisvaatimukset, mukaan lukien sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat vähimmäisvaatimukset³⁷. Lisäksi vaadittiin valmistajan tai tuojan tuottajavastuujärjestöille maksamien maksujen mukauttamista, ottaen tässä yhteydessä huomioon ekosuunnittelunäkökohdat, kuten kestävyys, korjattavuus, kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen.

32 Komissio hyväksyi vuonna 2019 lainsäädäntöä, jolla yhdenmukaistettiin sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajia koskevien jäsenvaltioiden rekisterien muoto³⁸ ja vahvistettiin tiedonkeruu- ja raportointimenettelyt, joilla täydennettiin raportointimenettelyihin vuonna 2018 tehtyjä muutoksia³⁹.

Komissio on arvioinut toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja käynnistänyt rikkomusmenettelyjä

33 Komissio toteutti vuonna 2017 sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vaatimustenmukaisuuden edistämishankkeen, jonka yhteydessä se arvioi, noudattavatko jäsenvaltiot sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa lainsäädäntöä⁴⁰. Hankkeessa EU:n jäsenvaltiot luokiteltiin kolmeen ryhmään sen mukaan, miten ne täyttävät arviointiperusteet (ks. *kaavio 6*)⁴¹.

³⁵ Direktiivi 2018/849.

³⁶ Direktiivi 2012/19/EU, 16 artiklan 6 kohta.

³⁷ Direktiivi 2008/98/EY, 8 a artikla (sellaisena kuin se on muutettuna *direktiivillä (EU) 2018/851*).

³⁸ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/290.

³⁹ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2019/2193.

⁴⁰ Euroopan komissio, *WEEE compliance promotion exercise – final report*, joulukuu 2017.

⁴¹ *WEEE compliance promotion exercise – final report*, joulukuu 2017, s. 76–84.

Kaavio 6 – Komission arviointi jäsenvaltioiden sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelypolitiikasta (2017)

Ryhmä A

Huomattavat tulokset määrällisten kriteereiden osalta JA vahvojen määrällisten toimenpiteiden täytäntöönpano

- Bulgaria, Espanja, Irlanti, Itävalta, Liettua, Ranska, Saksa, Suomi, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta

Ryhmä B

Huomattavat tulokset määrällisten kriteereiden osalta JA useiden määrällisten toimenpiteiden täytäntöönpano

- Alankomaat, Belgia, Latvia, Luxemburg, Puola, Portugali, Slovakia, Ruotsi

Ryhmä C

Tulosten saavuttaminen hidasta/seisautunut määrällisten kriteereiden osalta TAI pantu täytäntöön vain vähän tai ei lainkaan laadullisia toimenpiteitä

- Italia, Kreikka, Kroatia, Kypros, Malta, Romania, Slovenia, Tanska, Tšekki, Viro

Huom. Tulokset eivät välttämättä tarkoita, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa EU:n lainsäädäntöä ei noudatettaisi.

Lähde: [WEEE compliance promotion exercise 2017](#).

34 Komissio antoi kertomuksessaan myös esimerkkejä siitä, mitä se piti hyvinä käytäntöinä:

- sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelystä vastaavien toimijoiden vapaa kilpailu Bulgariassa siten, että keräysmaksut jaetaan niiden markkinaosuuksien perusteella
- tuottajien tai tuottajavastuujärjestöjen pakolliset investoinnit tiedotus- ja valistuskampanjoihin Portugalissa
- käsittelyn pakolliset laatuvaatimukset Irlannissa ja Ranskassa
- käteismaksujen kieltäminen Ranskassa, tavoitteena parantaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jäljitettävyyttä ja torjua sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jäämistä virallisen järjestelmän ulkopuolelle
- helposti korjattavien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ympäristömerkinnät Itävallassa
- uudelleenkäytettävän ja kertakäyttöisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun erottaminen ensi- ja toissijaisiin keräyspisteisiin Flanderissa (Belgia).

35 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vaatimustenmukaisuuden edistämistoimien yhteydessä annettiin myös suosituksia, jotka liittyivät muun muassa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn hallinnointiin ja rahoitukseen, täytäntöönpanon valvontaan, laittomaan toimintaan, tietoisuuden lisäämiseen, tietojen laatuun, laajennettuun tuottajan vastuuseen, keräysinfrastruktuuriin, uudelleenkäyttöön ja tuotesuunnitteluun.

36 Komissio on arvioinut sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa toimintapolitiikkaa myös neuvostolle ja Euroopan parlamentille osoitetuissa kertomuksissa sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin täytäntöönpanosta kolmen vuoden välein julkaistavissa kertomuksissa (ks. [kaavio 7](#)).

Kaavio 7 – Yhteenveto katsaukseen valituista komission raporteista, joissa arvioidaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaa toimintapolitiikkaa

12. heinäkuuta 2018

Täytäntöönpanokertomus
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua
koskevat direktiivit 2002/96/EY ja
2012/19/EU:
2013–2015

- Ainoastaan seitsemän jäsenvaltiota saattoi vuoden 2012 sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä lakisääteiseen määräaikaan (14.2.2014) mennessä. Vuoteen 2018 mennessä kaikki jäsenvaltiot olivat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä.
- Jäsenvaltiot paransivat kaiken kaikkiaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämisastetta, joskin joitakin jäsenvaltioita koskevat tiedot puuttuivat.

18. huhtikuuta 2017

COM(2017) 171 final
Kertomus sähkö- ja
elektroniikkalaiteromusta annetun
direktiivin soveltamisalan sekä
keräystavoitteiden saavuttamiselle
asetettujen määräaikojen
uudelleentarkastelusta

- Uusi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun luokittelu ei muuttanut sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin soveltamisalaa.
- Vuoden 2019 keräystavoitteet olivat kunnianhimoisia mutta toteutettavissa, jos jäsenvaltiot puuttuvat ilmoittamatta jäävään keräykseen sekä toimien toteuttamisen valvonnan ja seurannan puutteeseen.
- Erillisten keräystavoitteiden soveltaminen kuhunkin sähkö- ja elektroniikkalaiteromuluokkaan lisäisi hallinnollista työmäärää ja olisi lisäksi haitallista ja aiheuttaisi hämmennystä.

18. huhtikuuta 2017

COM(2017) 173 final
Kertomus sähkö- ja
elektroniikkalaiteromun
hyödyntämistavoitteiden
uudelleentarkastelusta,
mahdollisuudesta asettaa erilliset
tavoitteet uudelleenkäyttöön
valmisteltavalle sähkö- ja
elektroniikkalaiteromulle sekä
hyödyntämistavoitteiden
laskentamenetelmän
uudelleentarkastelusta

- Vuoden 2018 hyödyntämistavoitteet olivat yhtä kunnianhimoisia kuin aiemmat tavoitteet.
- EU:n tasolla sovellettava uudelleenkäyttötavoite lisäisi hallinnollista työmäärää. Kansallisten tavoitearvojen soveltaminen voisi kuitenkin olla hyödyllistä siten, että jäsenvaltiot olisivat mukana aktiivisesti.

Huhtikuu 2015

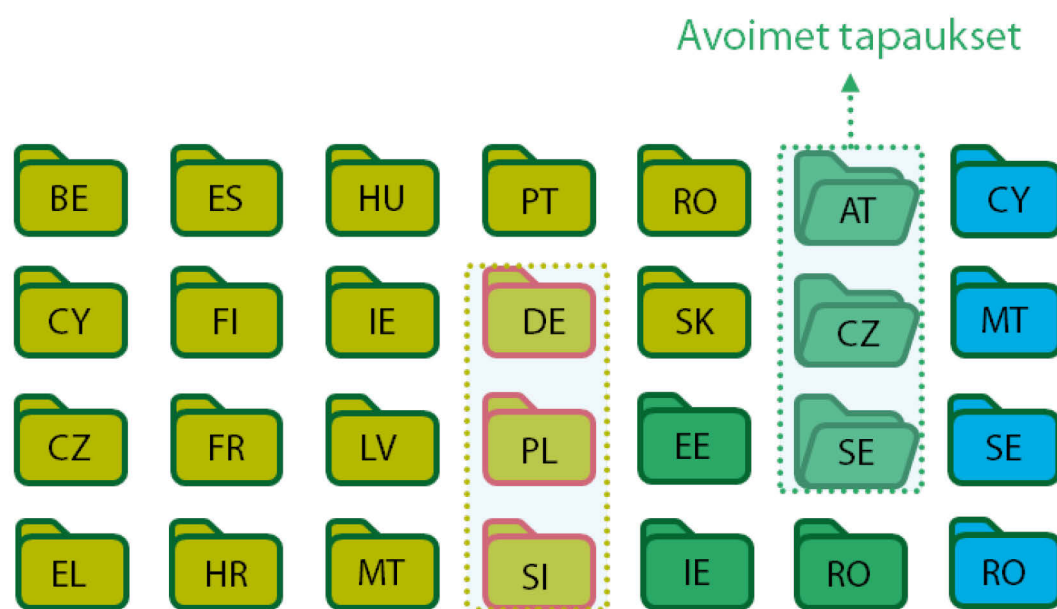
Tutkimus
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun
hyödyntämistavoitteet,
uudelleenkäytön valmistelua koskevat
tavoitteet sekä
hyödyntämistavoitteiden
laskentamenetelmä

- Vuoden 2018 hyödyntämistavoitteet olivat yhtä kunnianhimoisia kuin aiemmat tavoitteet.
- Hyödynnetyn jätteen määrään vaikuttaa eniten kerätyn jätteen määrä.
- Uudet hyödyntämistavoitteet eivät kannusta hyödyntämään materiaaleja, joita sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun sisältyy vain pieniä määriä.
- Yleinen tietoisuus on tärkeää pyrittäessä edistämään uudelleenkäyttöä ja korjaamista.
- Uudelleenkäyttöä ja korjaamista edistävien organisaatioiden olisi saatava sähkö- ja elektroniikkalaiteromu haltuunsa keräyksen alkuvaiheessa.
- Tulevat toimet on suositeltavaa mukauttaa EU:n kiertotalousstrategiaan etenkin ekosunnittelun ja kriittisten raaka-aineiden osalta.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin taulukossa luettujen komission kertomusten perusteella.

37 Toimintapolitiikan täytäntöönpanon arvioinnin lisäksi komissio on käynnistänyt jäsenvaltioita vastaan 28 rikkomusmenettelyä, jotka liittyvät sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiiviin. Komissio saattoi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi kolme asiaa sillä perusteella, että direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ei ollut ilmoitettu, ja peruutti kyseiset oikeustapaukset sen jälkeen, kun asianomaiset kolme jäsenvaltiota olivat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään. Joulukuussa 2020 kolme tapausta, joissa oli kyse direktiivin virheellisestä saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, olivat edelleen ratkaisematta (ks. *kaavio 8*).

Kaavio 8 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiiviin liittyvät rikkomusmenettelyt (tammikuu 2021)



Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi toimitetut tapaukset Käsittely päätetty komission poistettua tapauksen oikeuskäsittelystä

		Saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ei ilmoitettu
		Virheellinen saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä
		Lainsäädännön puutteellinen soveltaminen

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Euroopan komission toimittamien tietojen perusteella.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn haasteet EU:ssa

Voimassa olevien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten täytäntöönpano

38 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä vahvistetaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun asianmukaisen käsittelyn osalta muun muassa seuraavat yleiset vaatimukset⁴²:

- o kaikkien nesteiden poistaminen
- o tiettyjen aineiden, seosten ja komponenttien poistaminen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun tyypistä riippuen (esim. katodisädeputkien poistaminen televisioista, väriainekasettien poistaminen kirjoittimista)
- o sähkö- ja elektroniikkalaiteromun varastointiin ja käsittelyyn käytettävien laitosten perusinfrastruktuuria koskevat vähimmäisvaatimukset.

39 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä annetaan jäsenvaltioille myös mahdollisuus täydentää näitä yleisiä vaatimuksia sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevilla vähimmäislaatusnormeilla ja säädetään sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten yhdenmukaistamisesta kaikkialla EU:ssa⁴³. Komissio käynnisti prosessin antamalla Euroopan sähkötekniikan standardointikomitealle (CENELEC) tehtäväksi laatia yhteiset eurooppalaiset standardit sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä varten⁴⁴.

⁴² Direktiivi 2012/19/EU, 8 artiklan 2 kohta, liite VII ja liite VIII.

⁴³ Direktiivi 2012/19/EU, 8 artiklan 5 kohta.

⁴⁴ Euroopan komissio, [Mandate M/518 – Mandate to the European Standardisation Organisations for Standardisation in the Field of Waste Electrical and Electronic Equipment](#), 24. tammikuuta 2013.

40 Vuosina 2014–2020 CENELEC kehitti 13 standardia. Nämä standardit ovat edelleen vapaaehtoisia, vaikka komissio voi sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin mukaisesti asettaa niihin perustuvia EU:n laajuisia vähimmäislaatuvaatimuksia (mitä se ei ollut tehnyt tammikuuhun 2021 mennessä). Standardit kattavat useita sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämiseen liittyviä aloja, kuten⁴⁵

- o keruun ja logistiikan
- o käsittelyn ja puhdistuksen
- o valmistelun uudelleenkäyttöön.

41 Jäsenvaltiot vastaavat voimassa olevien asianmukaista käsittelyä koskevien sääntöjen täytäntöönpanosta. Tätä varten sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä vahvistetaan jäsenvaltioita koskevat vähimmäistarkastus- ja seurantavaatimukset, jotka kattavat tuottajien ilmoittamat tiedot, EU:n ulkopuolelle suuntautuvien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirtojen tarkastukset sekä käsittelylaitosten toiminnan⁴⁶. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat myös veloittaa sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajilta ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromun lähettäjiltä analyysien ja tarkastusten kustannukset tapauksissa, joissa epäillään, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirto on paikkansapitämättömästi ilmoitettu käytettyjen sähkö- ja elektronilaitteiden siirroksi.

42 Vuonna 2017 silloisista 28 jäsenvaltiosta 13:lla ei ollut tarkastussuunnitelmia, jotka olisivat kattaneet sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn että keräyksen. Lisäksi jäsenvaltioiden viranomaisilla ei useinkaan ollut resursseja kohdentaa toimia merkittävään määrään toimijoita. Ne eivät myöskään olleet suorittaneet ”vastaavien käsittelyolosuhteiden” lakisääteisiä tarkastuksia EU:n ulkopuolelle tapahtuvien jätteiden siirtojen yhteydessä⁴⁷ (ks. myös kohta [10](#)).

⁴⁵ CENELEC, [European Standards for Waste Electrical and Electronic Equipment \(WEEE\)](#), 2017.

⁴⁶ [Direktiivi 2012/19/EU](#), 23 artikla.

⁴⁷ Seuraavilla jäsenvaltioilla ei ollut tarkastussuunnitelmia: Italia, Luxemburg, Portugali, Tanska, Tšekki, Unkari. Seuraavilla jäsenvaltioilla oli suunnitelmat ainoastaan keräyksen tai käsittelyn osalta: Belgia, Romania, Viro. Seuraavien jäsenvaltioiden osalta ei löytynyt tietoja tarkastussuunnitelmista: Kreikka, Kypros, Ranska, Slovenia. Ks. Euroopan komissio, [WEEE compliance promotion exercise – final report](#), joulukuu 2017, s. 61 ja 62, 74 ja 75.

43 Ylimpien tarkastuselinten useissa jäsenvaltioissa tekemät tarkastukset ja arvioinnit ovat osoittaneet, että EU-mailla on usein vaikeuksia jätehuollosta annetun EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi kahdeksan kertomusta, jotka liittyvät sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan toimintapolitiikan täytäntöönpanoon EU:ssa. Lisäksi se havaitsi usean ylimmän tarkastuselimen kesken koordinoitun tarkastuksen, joka koski EU:n jätteen siirtoasetuksen täytäntöönpanoa⁴⁸. Näissä kertomuksissa yksilöidään puutteita sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan EU:n toimintapolitiikan täytäntöönpanossa (ks. *liite III*).

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn liittyvän rikollisen toiminnan torjunta

44 Rikolliset voivat harjoittaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn liittyviä laittomia toimia monin tavoin. Yritykset, joille maksetaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelystä, voivat lisätä voittojaan hävittämällä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua laittomasti asianmukaisen käsittelyn sijaan, toisinaan poistamalla siitä vain arvokkaat osat⁴⁹. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua siirretään myös laittomasti kolmansiin maihin. Ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön (INTOSAI) mukaan laittomaan tai epäasianmukaiseen jätehuoltoon liittyvät taloudelliset kannustimet ovat suuret, kun taas kiinnijäämisen riski on yleensä vähäinen⁵⁰. Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltion laatimassa selvityksessä todetaan, että ympäristörikosten (myös jätteisiin liittyvien rikosten) havaitsemisaste on alhainen ja että näihin tapauksiin liittyvät syytetoimet ovat tietyissä tapauksissa tilastollisesti merkityksettömiä⁵¹. Asiantuntijaraportin mukaan rikoshyödyt

⁴⁸ EUROSAT, *Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation*, lokakuu 2013.

⁴⁹ Rucevska et al., *Waste Crime – Waste Risks: Gaps in Meeting the Global Waste Challenge*, UNEPin laatima nopean toiminnan arvio, UNEP ja GRID-Arendal, Nairobi ja Arendal, 2015, s. 8.

⁵⁰ INTOSAI, *Auditing Waste Management*, lokakuu 2016, s. 41.

⁵¹ Euroopan unionin neuvosto, 14065/19. Ympäristörikollisuutta käsittelevän kahdeksannen keskinäisen arviointikierroksen lopullinen kertomus, s. 12.

jätehuoltoalalla voivat olla verrattavissa huumekaupasta saatavaan hyötyyn, mutta niihin sovelletaan paljon lievempiä seuraamuksia⁵².

45 Jätteiden laitton hävittäminen ja arvokkaiden osien poistaminen sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta muodostavat merkittävän ongelman EU:ssa. Esimerkiksi vuosina 2009–2013 Italian viranomaiset paljastivat 299 laitonta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kaatopaikkaa muun muassa metsissä, teollisuusalueilla ja maatalousmaalla⁵³. Eräässä toisessa tapauksessa Espanjan viranomaiset paljastivat sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kierrättävän yrityksen haalivan huomattavia määriä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua ja jättävän sen käsittelemättä (ks. [laatikko 2](#)).

Laatikko 2

Esimerkki sähkö- ja elektroniikkalaiteromun puutteellisesta käsittelystä EU:ssa

Heinäkuussa 2020 Espanjan viranomaiset pidättivät viisi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kierrätysyrityksen johtajaa Sevillassa Espanjassa. Viranomaiset väittivät, että yritys ei käsitellyt vastaanottamiaan vaarallisia jätteitä. Yritys otti haltuunsa muun muassa kaikentyyppisiä Andalusiassa syntyneitä, jäähdytyskaasuja sisältäviä jätteitä, kuten jääkaappeja, ilmastointilaitteita ja sähkökäyttöisiä vedenlämmittimiä (jotka sisältävät tällaisia kaasuja eristysmateriaaleissaan). Nämä kaasut voivat olla erityisen haitallisia maapallon otsonikerrokselle ja ne ovat saattaneet aiheuttaa terveysriskin tuotantolaitoksen työntekijöille ja lähialueiden ihmisille⁵⁴.

46 Eurostatin tietojen mukaan EU:n jäsenvaltiot keräävät sähkö- ja elektroniikkalaiteromua määrän, joka vastaa alle puolta markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkatuotteiden painosta (ks. [kaavio 3](#) ja [taulukko 1 liitteessä II](#)). Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun laittoman kaupan torjuntaa koskevassa hankkeessa arvioitiin, että puutteellisesti käsiteltyjen käytöstä poistettujen elektronisten laitteiden

⁵² EnviCrimeNet ja Europol, [Intelligence Project on Environmental Crime \(IPEC\)](#), helmikuu 2015, s. 1.

⁵³ Biffi, Laura; Ciafani, Stefano; Dodaro, Francesco; Pergolizzi, Antonio; Ceglie, Chiara; Longoni, Fabrizio; Lorusso, Luca, [I pirati dei RAEE – Dall’analisi dei fenomeni d’illegalità nella raccolta, gestione e riciclo dei rifiuti da apparecchiature elettriche ed elettroniche, alle attività di prevenzione e di contrasto](#), Centro di Coordinamento RAEE/Legambiente, 2014, s. 11.

⁵⁴ Guardia Civil, [Cinco detenidos y dos investigados en una empresa de Sevilla dedicada al reciclaje electrónico](#), 14. heinäkuuta 2020.

määrä Euroopassa on kymmenkertainen muualle maailmaan laittomasti viedyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrään verrattuna⁵⁵. Hankkeen yhteydessä arvioitiin vuonna 2015, että silloiset 28 EU:n jäsenvaltiota veivät käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden mukana vuosittain noin 400 000 tonnia dokumentoimatonta sähkö- ja elektroniikkalaiteromua⁵⁶. Tämän viennin määrä vastasi näin ollen noin 10,5:tä prosenttia kyseisissä 28 maassa vuonna 2015 asianmukaisesti kerätystä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta⁵⁷.

47 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirrossa muihin EU:n jäsenvaltioihin on noudatettava jätteiden siirtoa koskevaa EU:n lainsäädäntöä (erityisesti asetusta (EY) N:o 1013/2006)⁵⁸. Sekä EU:n lainsäädännössä että kansainvälisessä oikeudessa kielletään vaarallisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirrot EU-maista sellaisiin kolmansiin maihin, jotka eivät ole OECD:n jäseniä⁵⁹. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi sisältää jäsenvaltioiden viranomaisten tueksi sääntöjä, joiden tarkoituksena on erottaa toisistaan käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromu⁶⁰.

48 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun laittomat siirrot tapahtuvat usein siten, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromu luokitellaan virheellisesti käytetyksi laitteeksi⁶¹. Tämä vääristää siirrot tavanomaiseksi kaupankäynniksi, jolloin välttyään lakisääteisiltä vaatimuksilta (ks. *laatikko 3*). Nykyisessä sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä määritetään säännöt, joiden mukaisesti käytetyt laitteet erotetaan sähkö- ja

⁵⁵ Huisman et al., [Countering WEEE Illegal Trade \(CWIT\) Summary Report, Market Assessment, Legal Analysis, Crime Analysis and Recommendations Roadmap](#), elokuu 2015, s. 16.

⁵⁶ Huisman et al., [Countering WEEE Illegal Trade: Summary Report](#), 2015, s. 16.

⁵⁷ Eurostat, [Waste electrical and electronic equipment \(WEEE\) by waste management operations \[ENV_WASELEE__custom_441774\]](#).

⁵⁸ Direktiivi 2012/19/EY, 10 artiklan 1 kohta.

⁵⁹ Asetus 1013/2006, OECD Decision C(2001)107/Final, 36 artikla, ja [Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal](#), liite VII.

⁶⁰ Direktiivi 2012/19/EU, liite VI.

⁶¹ Forti V. et al., [The Global E-waste Monitor 2020: Quantities, flows and the circular economy potential](#), YK:n yliopisto (UNU) / YK:n koulutus- ja tutkimuslaitos (UNITAR) – yhteisesti hallinnoitu SCYCLE-ohjelma, Kansainvälinen televiestintäliitto (ITU) ja International Solid Waste Association (ISWA), Bonn/Geneve/Rotterdam. 2020, s. 14.

elektroniikkalaiteromusta. Näitä sääntöjä täydennetään EU:n ohjeilla⁶². Basel Action Network -kansalaisjärjestön toteuttaman kokeen perusteella saatiin jonkin verran tietoa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kohteista. Järjestö toimitti huhtikuun ja syyskuun 2017 välisenä aikana kymmenessä EU:n jäsenvaltiossa sijaitseviin sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräyspisteisiin 314 käytettyä sähkö- ja elektroniikkalaitetta, jotka oli varustettu salaisesti GPS-seurantalaitteilla. Seurannan kohteena olleista 314 laitteesta 303 jäi EU:hun ja 11 päätyi seitsemään maahan tai alueelle OECD:n ulkopuolella (Ghana, Hongkong, Nigeria, Pakistan, Tansania, Thaimaa ja Ukraina)⁶³.

Laatikko 3

Esimerkki laittomasta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun siirrosta

Espanjan viranomaiset hajottivat järjestäytyneen rikollisryhmän Italian viranomaisten ja Europolin tuella kesäkuussa 2020. Kyseinen ryhmä oli vastuussa vaarallisten jätteiden, kuten sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, laittomasta lähettämisestä Kanariansaarilta. Ryhmä luokitteli sähkö- ja elektroniikkalaiteromun tarkoituksellisesti virheellisesti käytetyiksi tavaroiksi ja lähetti sen ostajille Afrikkaan. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kertyi vuosina 2018 ja 2019 yhteensä yli 750 000 kiloa⁶⁴.

49 EU:n jätteesiirtoasetuksessa jäte luokitellaan joko niin sanottuun vihreään jäteluetteloon, johon sovelletaan lievempiä siirtovaatimuksia, tai niin kutsuttuun keltaiseen jäteluetteloon, johon sovellettavat vaatimukset ovat tiukempia⁶⁵. Käsittelemätön sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, joka on tyypillisesti vaarallista jätettä, kuuluu yleensä keltaiseen jäteluetteloon. Seitsemän jäsenvaltion ylimmät tarkastuselimet toteuttivat yhdessä Norjan ylimmän tarkastuselimen kanssa jätteesiirtoa koskevan asetuksen täytäntöönpanoon kohdistuneen yhteisen tarkastuksen, jossa havaittiin, että vaarallisia jätteitä (joihin lukeutuu suurin osa sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta) tuotiin ja vietiin usein tavaroina tai vihreän jäteluettelon

⁶² Direktiivi 2012/19/EU, 23 artikla ja liite VI. Ks. myös [Correspondents' Guidelines No 1 on Shipments of Waste Electrical and Electronic Equipment \(WEEE\) and of used Electrical and Electronic Equipment \(EEE\) suspected to be WEEE](#).

⁶³ Basel Action Network, [Holes in the Circular Economy: WEEE Leakage from Europe](#), 2019, s. 6.

⁶⁴ Europol, [2500 tonnes of waste trafficked from the Canary Islands to Africa](#), 29. kesäkuuta 2020.

⁶⁵ Asetus 1013/2006, liitteet III ja IV.

jätteenä. Näin toimimalla vältettiin keltaisen jäteluettelon jätteisiin sovellettavat tiukemmat menettelyt ja kiellot⁶⁶. Maaliskuussa 2021 komissiossa oli käynnissä jätteen siirtoasetuksen tarkistus⁶⁷.

50 Kansainvälisen kaupan tilastoissa ei tehdä eroa käytettyjen ja uusien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden välillä⁶⁸. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun laittomia siirtoja voi tapahtua siten, että se luokitellaan virheellisesti käytetyiksi laitteiksi (ks. kohta 48). Maailman tullijärjestön (WCO) mukaan tilanteen odotetaan muuttuvan, kun käyttöön otetaan uusi nimike (*Electrical and electronic waste and scrap*). Uutta nimikettä sovelletaan kansainvälisen kaupankäynnin kohteena olevien tavaroiden luokitteluun käytettävän harmonoidun järjestelmän nimikkeistön uusimmassa versiossa, joka tulee voimaan tammikuussa 2022⁶⁹.

51 Euroopan komission mukaan jäsenvaltiot (Yhdistynyt kuningaskunta mukaan luettuna) ovat ilmoittaneet 2 800 laittomasta jätteiden siirrosta (jotka kattavat kaikäntyyppiset jätteet) vuosina 2013–2015⁷⁰. Ryhmä, joka koostui 14 ympäristöviranomaisesta Euroopan eri maista ja alueilta (Irlanti, Italia, Itävalta, Malta, Norja, Pohjois-Irlanti, Puola, Ruotsi, Saksa, Skotlanti, Slovenia, Suomi, Tšekki ja Wales), ilmoitti vuosina 2014 ja 2015 kaikkiaan 815 jättesiirtorikkomuksesta, joista 99 liittyi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun laittomiin siirtoihin⁷¹. Block waste -tutkimushankkeen asiantuntijoiden laatimassa raportissa arvioitiin, että vuosina 2010–2014 kaikkiaan 33:a prosenttia EU:ssa syntyneestä vaarallisesta jätteestä (joka

⁶⁶ EUROSAT, [Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation: Joint report based on eight national audits](#), 2013, s. 6.

⁶⁷ Euroopan komissio, [Alustava vaikutustenarviointi: Jätteen siirrot – EU:n sääntöjen tarkastelu ja arviointi](#), 2020.

⁶⁸ Krings, Hanna, [International trade in second-hand electronic goods and the resulting global rebound effect](#), MAGKS Joint Discussion Paper Series in Economics, No. 38-2015, Philipps-University Marburg, School of Business and Economics, Marburg, 2015, s. 7.

⁶⁹ Omi, Kenji, [Current situation, analysis and observations on waste control at borders by Customs](#). WCO Research Paper No. 50, joulukuu 2020, s. 16. Ks. myös Maailman tullijärjestö, [The new 2022 Edition of the Harmonized System has been accepted](#), 8. tammikuuta 2020.

⁷⁰ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle jätteiden siirrosta annetun asetuksen (EY) N:o 1031/2006 täytäntöönpanosta, COM(2018) 762, s. 6.

⁷¹ Olley, Katie et al. [IMPEL – TFS Enforcement Actions 2014–2015: Enforcement of the European Waste Shipment Regulation](#). Euroopan unionin verkko ympäristölainsäädännön voimaansaattamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi (IMPEL), s. 28–32.

sisältää vaarallisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun) ei ollut kirjattu käsitellyksi jätteeksi⁷².

52 WCO on järjestänyt vuodesta 2009 lähtien DEMETER-operaatioita, joissa tulli- ja muut viranomaiset tekevät yhteistyötä kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien kaupan vaatimusten täytäntöönpanemiseksi (esim. jätteitä koskevan kaupankäynnin osalta). Vuonna 2020 DEMETER VI -operaatioon osallistui 73 tulliviranomaista sekä useita muita toimijoita, kuten Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) ja Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol). Operaatio johti 131 takavarikointiin. Suurin osa takavarikoista koski metallijätettä, mutta osa myös sähkö- ja elektroniikkalaiteromua. EU:ssa useimmat takavarikot suoritettiin Belgiassa, Puolassa ja Tanskassa⁷³. Myös aiemmat DEMETER-operaatiot ovat johtaneet vaarallisen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun takavarikointiin⁷⁴.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keruun, kierrätyksen ja uudelleenkäytön lisääminen edelleen

53 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivissä on vahvistettu keräysasteeksi vähintään 65 prosenttia kaikesta sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta suhteessa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräiseen painoon tai vaihtoehtoisesti 85 prosenttia jäsenvaltion alueella syntyneestä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta. Näitä keräysasteita on sovellettu vuodesta 2019 alkaen⁷⁵. Ensimmäisen tavoitearvon (65 prosenttia) osalta keräysastetta mitataan suhteessa markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräiseen painoon, mikä tarkoittaa, että 65 prosentin tavoitearvo ei mittaa sellaisen syntyneen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osuutta, joka päättyy keräykseen.

⁷² Meneghini et al., *An exploratory estimate of the extent of illicit waste trafficking in the EU*, BlockWaste -hanke, lokakuu 2017, s. 29 ja 30.

⁷³ Maailman tullijärjestö, *Operation DEMETER VI thwarts transboundary shipments of illegal waste and ozone depleting substances*, 29. lokakuuta 2020.

⁷⁴ Maailman tullijärjestö, *Illegal trade in waste: overview of Operation Demeter IV*, 28. marraskuuta 2018.

⁷⁵ Direktiivi 2012/19/EU, 7 artiklan 1 kohta.

54 Jäsenvaltioiden on toimitettava vuoden 2019 tiedot Eurostatille kesäkuuhun 2021 mennessä, joten vuotta 2019 koskevat luvut eivät olleet saatavilla vielä tammikuussa 2021. Eurostatin tiedot vuosilta 2017 ja 2018 viittaavat siihen, että muutamat jäsenvaltiot saavuttivat kyseisinä vuosina 65 prosentin keräysasteen (ks. [kaavio 3 liitteessä II](#)). Eräässä tutkimuksessa on arvioitu, että ainoastaan Bulgaria ja Kroatia saavuttaisivat tämän 65 prosentin keräystavoitteen vuonna 2019, eikä yksikään jäsenvaltio saavuttaisi vaihtoehtoista 85 prosentin tavoitearvoa⁷⁶. Tärkein syy tähän vajeeseen on metalliromuun sekoittuva sähkö- ja elektroniikkalaiteromu⁷⁷ (ks. [kaavio 9](#)).

Kaavio 9 – Vajaus vuoden 2019 keräystavoitteeseen nähden (vuoden 2018 lukujen perusteella, EU-27 sekä Yhdistynyt kuningaskunta, Norja ja Islanti)

65 prosentin tavoitearvo – 13,5 kg	
Keräys – 9,5 kg asukasta kohti	Tavoitearvosta
Mahdollisia keräyksen lisäämistapoja	
Parantamismahdollisuuksia	Arvioitu vuotuinen parannus (kg/henkilö)
Metalliromuun sekoittuva sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	2.1
Yrityksistä kerättyä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat raportointipuutteet	1.8
Tavallisiin jätteistöihin heitetty sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	1.4
Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden laillista vientiä koskevat raportointipuutteet	1–2
Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun laitton vienti	0,5–1,4
Täytöntöönpano- ja valvontamekanismit	>2
	Varastoitu määrä (arvio) (kg/henkilö)
Tällä hetkellä kotitalouksissa kertyneenä oleva sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	4–5

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin katsauksen [In-depth review of the WEEE Collection Rates and Targets](#) (UNU/UNITAR) perusteella.

⁷⁶ C.P. Baldé, M. Wagner, G. Iattoni, R. Kuehr, [In-depth Review of the WEEE Collection Rates and Targets in the EU-28, Norway, Switzerland, and Iceland](#), 2020, YK:n yliopisto (UNU) /

55 Vuoden 2019 keräystavoitteet täydentävät vuodesta 2018 alkaen sovellettuja hyödyntämistavoitteita. Näihin hyödyntämistavoitteisiin sisältyvät hyödyntämisen vähimmäisasteet, mutta myös kierrätyksen ja uudelleenkäyttöön valmistelun vähimmäisasteet (ks. *kaavio 10*).

Kaavio 10 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämistavoitteet 15. elokuuta 2018 alkaen

Hyödyntämisaste 85 % josta 80 % kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön valmisteluun

- **Lämmitys- ja jäähdytyslaitteet**
- **Suuret laitteet** (joltain ulkomitaltaan yli 50 cm)

Hyödyntämisaste 80 % josta 70 % kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön valmisteluun

- **Näyttöpäätteet, monitorit** ja laitteet, joiden näyttöpäätteet ovat pinta-alaltaan suurempia kuin 100 cm²

Hyödyntämisaste 75 % josta 55 % kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön valmisteluun

- **Pienet laitteet**, mukaan lukien pienet tietotekniikka- ja televiestintälaitteet

80 % kierrätysaste

- **Lamput**

Huom. Tavoitearvot liittyvät keräyksen jälkeen käsiteltävään sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin perusteella.

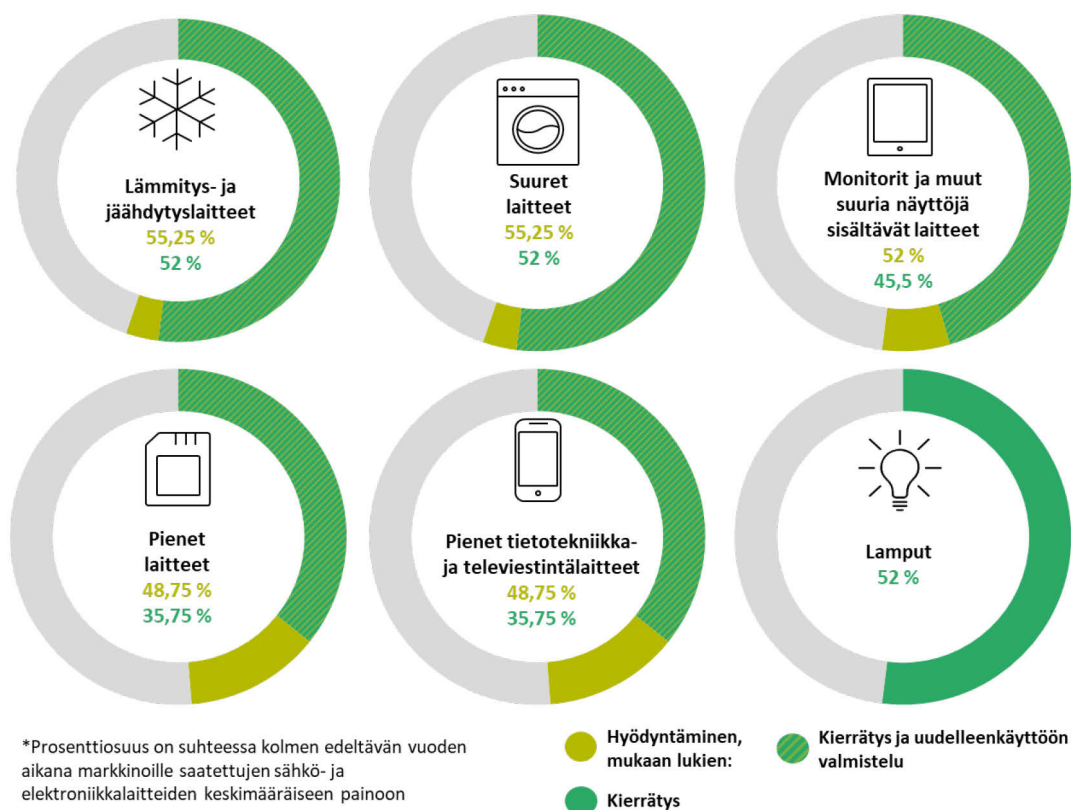
YK:n koulutus- ja tutkimuslaitos (UNITAR) – yhteisesti hallinnoitu SCYCLE-ohjelma, Bonn, Saksa, s. 28–31.

⁷⁷ Ks. edellinen alaviite, s. 32–50.

56 Vaikka EU saavuttaisikin 65 prosentin vähimmäiskeräysasteen kussakin kuudessa poisheitettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden luokassa, suurta osaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta ei edelleenkään kierrätettäisi eikä valmisteltaisi uudelleenkäyttöä varten. Tässä hypoteettisessa skenaariossa EU kierrättäisi (markkinoille saatettujen tuotteiden keskimääräisen painon perusteella mitattuna) 35,75 prosenttia matkapuhelimistaan, 45,5 prosenttia televisioistaan ja 52 prosenttia jääkaapeistaan (ks. [kaavio 11](#)).

Kaavio 11 – Hyödyntäminen, kierrätys ja uudelleenkäyttöön valmistelu 65 prosentin keräysasteen perusteella

Jos jäsenvaltiot saavuttaisivat **65 % keräysasteen***, kokonaismäärä muodostuisi seuraavasti:



Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin perusteella.

57 Tuotesuunnittelu voisi vähentää sähkö- ja elektroniikkalaiteromua ja lisätä uudelleenkäyttöä tekemällä sähkö- ja elektroniikkalaitteista kestävämpiä ja helpommin korjattavia⁷⁸. Valmistajat voivat lisätä tuotteiden kestävyttä esimerkiksi parantamalla materiaalien valikoimaa ja muuttamalla tuotteen komponenttien kokoamiseen käytettyjä tekniikoita. Parempi suunnittelu voi myös lisätä tuotteiden korjattavuutta.

58 Sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi sisältää joitakin tuotesuunnittelua koskevia säännöksiä. Lisäksi EU:n uudessa kiertotaloutta koskevassa toimintasuunnitelmassa esitetään muutoksia tuotesuunnitteluun keinona edistää kiertotaloutta. Tilintarkastustuomioistuin on jo kiinnittänyt huomiota suunnittelun merkitykseen tuotteiden kierrätettävyyden, korjattavuuden ja kestävyiden kannalta (ks. [laatikko 4](#)).

Laatikko 4

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen aiempi tarkastustyö ekosuunnittelun alalla

Tilintarkastustuomioistuin pani erityiskertomuksessa 1/2020⁷⁹ merkille, että komissio oli alkanut ottaa huomioon sellaisia tekijöitä kuin kriittisten ja harvinaisten materiaalien esiintyminen sekä tuotteiden kierrätettävyys, korjattavuus ja kestävyys. Tilintarkastustuomioistuin suositti, että komissio hyväksyisi vakiomuotoisen menetelmäkehyksen, jonka perusteella kiertotalouden vaatimukset otettaisiin huomioon valmisteltaessa lainsäädäntöehdotuksia, joilla on merkitystä tuotesuunnittelun kannalta. Komissio on hyväksynyt tämän suosituksen, ja sillä on joulukuuhun 2021 saakka aikaa panna suositus täytäntöön.

⁷⁸ Parajuly, K. et al., [Future e-waste scenarios](#), StEP, UNU Vie-SCYCLE, and UNEP IETC, Bonn ja Osaka, 2019, s. 20.

⁷⁹ Euroopan tilintarkastustuomioistuin, [erityiskertomus 1/2020](#), Ekologista suunnittelua ja energiamerkintöjä koskeva EU:n toiminta: huomattavat viivästykset ja sääntöjen noudattamatta jättäminen heikentävät mahdollisuuksia energiatehokkuuden merkittävään lisäämiseen.

59 Vuonna 2019 komissio päivitti ekosuunnitteluvaatimukset kymmenen eri tuoteluokan osalta⁸⁰. Kuutta tuoteluokkaa (kylmäsäilytyslaitteet, elektroniset näytöt, kotitalouksien astianpesukoneet ja pyykinpesukoneet sekä kuivaavat pyykinpesukoneet, suoran myyntitoiminnon kylmälaitteet ja hitsauslaitteet)⁸¹ koskevista vaatimuksista todettiin, että valmistajien on vuoteen 2021 mennessä varmistettava, että tuotteet on suunniteltu siten, että ne voidaan korjata yleisesti saatavilla olevilla työkaluilla. Tarkistetuissa vaatimuksissa vahvistettiin myös, että valmistajien on pidettävä varaosat ammattikorjaajien (ja joissakin tapauksissa loppukäyttäjien) saatavilla.

60 Nämä päivitettyt ekosuunnitteluvaatimukset eivät vielä koske joitakin suosittuja sähkö- ja elektroniikkalaitteita, kuten matkapuhelimia ja tietokoneita. Euroopan kuluttajajärjestö (BEUC), joka edustaa 45:tä kuluttajajärjestöä 32:sta Euroopan maasta, on arvostellut vaatimuksia siitä, että loppukäyttäjille ei anneta samaa mahdollisuutta varaosien käyttöön kuin ammattikorjaamoille⁸².

⁸⁰ Euroopan komissio, [Press corner: The new ecodesign measures explained](#), 1. lokakuuta 2019.

⁸¹ Komission asetus (EU) 2019/2019, komission asetus (EU) 2019/2021, komission asetus (EU) 2019/2022, komission asetus (EU) 2019/2023, komission asetus (EU) 2019/2024 ja komission asetus (EU) 2019/1784.

⁸² BEUC, [Thanks to the EU, we're moving closer to a repair society](#), 2. lokakuuta 2019.

Loppuhuomautukset

61 EU:lla on sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskeva toimintakehys, joka on edistyneempi kuin muualla maailmassa. EU:n jäsenvaltiot keräävät ja hyödyntävät keskimäärin enemmän sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kuin useimmat kolmannet maat. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys ja hyödyntäminen EU:ssa on parantunut ajan mittaan, ja EU kierrättää tällä hetkellä yli 80 prosenttia keräämistään sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta. EU on kaiken kaikkiaan saavuttanut aiemmat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämistavoitteensa, vaikkakin osa jäsenvaltioista jäi vuoden 2016 keräystavoitteesta. EU on sittemmin asettanut itselleen haastavampia keräys- ja hyödyntämistavoitteita (joista tietoja ei ole vielä saatavilla).

62 Ajan mittaan EU on parantanut elektroniikkajätelainsäädäntöä tarkistamalla tavoitteita, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun luokittelua ja raportointimenettelyjä. Komissio on arvioinut toimintapolitiikan täytäntöönpanoa, antanut ohjeita ja käynnistänyt rikkomusmenettelyjä jäsenvaltioita vastaan.

63 EU:n sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyssä on edelleen haasteita. Yksi niistä on voimassa olevien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten täytäntöönpano. Joillakin jäsenvaltioilla ei esimerkiksi ole resursseja tarkastaa merkittävää määrää toimijoita tai suorittaa lakisääteisiä vastaavien käsittelyolosuhteiden tarkastuksia, kun jätteitä siirretään EU:n ulkopuolelle. Toinen haaste koskee sähkö- ja elektroniikkalaiteromun puutteellista käsittelyä, laittomia siirtoja ja muuta rikollista toimintaa. Lisäksi EU:n haasteena on lisätä edelleen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystä, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä.

Tilintarkastustuomioistuimen I jaosto on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Samo Jerebin johdolla hyväksynyt tämän katsauksen Luxemburgissa 14. huhtikuuta 2021.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

Klaus-Heiner Lehne
presidentti

Liitteet

Liite I – Yhteenvedo EU:n asettamista sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämis- ja kierrätystavoitteista

Taulukko 1 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämis- ja kierrätystavoitteet EU:ssa

13.8.2012 – 14.8.2015	15.8.2015 – 14.8.2018	15.8.2018 alkaen
<u>Liitteen I</u> luokkiin 1 tai 10 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 80 prosentin hyödyntämisaste, josta 75 prosenttia liittyy kierrätykseen	<u>Liitteen I</u> luokkiin 1 tai 10 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 85 prosentin hyödyntämisaste, josta 80 prosenttia liittyy valmisteluun uudelleenkäyttöä varten	<u>Liitteen III</u> luokkiin 1 tai 4 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 85 prosentin hyödyntämisaste, josta 80 prosenttia liittyy valmisteluun uudelleenkäyttöä varten
<u>Liitteen I</u> luokkiin 3 tai 4 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 75 prosentin hyödyntämisaste, josta 65 prosenttia liittyy kierrätykseen	<u>Liitteen I</u> luokkiin 3 tai 4 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 80 prosentin hyödyntämisaste, josta 70 prosenttia liittyy kierrätykseen ja valmisteluun uudelleenkäyttöä varten	<u>Liitteen III</u> luokkaan 2 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 80 prosentin hyödyntämisaste, josta 70 prosenttia liittyy kierrätykseen ja valmisteluun uudelleenkäyttöä varten
<u>Liitteen I</u> luokkiin 2, 5, 6, 7, 8 tai 9 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 70 prosentin hyödyntämisaste, josta 50 prosenttia liittyy kierrätykseen	<u>Liitteen I</u> luokkiin 2, 5, 6, 7, 8 tai 9 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 75 prosentin hyödyntämisaste, josta 55 prosenttia liittyy kierrätykseen ja valmisteluun uudelleenkäyttöä varten	<u>Liitteen III</u> luokkiin 5 tai 6 kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun 75 prosentin hyödyntämisaste, josta 55 prosenttia liittyy kierrätykseen ja valmisteluun uudelleenkäyttöä varten
Kaasunpurkauslamppujen kierrätys 80 prosenttia	Kaasunpurkauslamppujen kierrätys 80 prosenttia	Lamppujen kierrätys 80 prosenttia
Liite I, luokat	1. Suuret kodinkoneet 2. Pienet kodinkoneet 3. Tietotekniikka- ja televiestintälaitteet 4. Kuluttajalaitteet ja aurinkosähköpaneelit 5. Valaisinlaitteet 6. Sähkö- ja elektroniikkatyökalut (lukuun ottamatta suuria kiinteitä teollisuustyökaluja) 7. Lelut, vapaa-ajan ja urheiluvälineet 8. Lääketieteelliset laitteet (lukuun ottamatta siirteitä ja infektioituvia tuotteita) 9. Seuranta- ja valvontalaitteet 10. Automaatit	

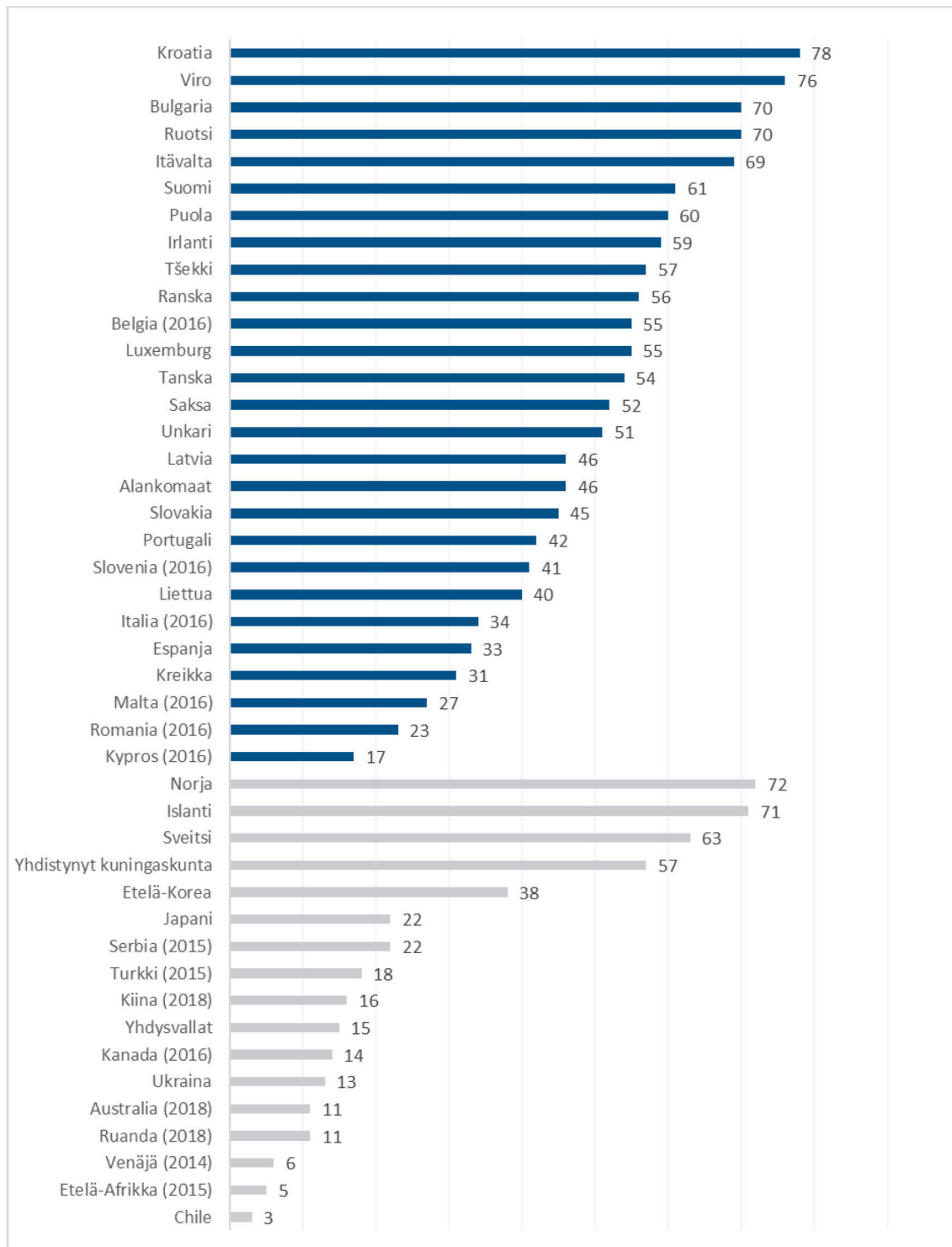
13.8.2012 – 14.8.2015	15.8.2015 – 14.8.2018	15.8.2018 alkaen
Liite III, luokat	1. Lämmitys- ja jäähdytyslaitteet 2. Näyttöpäätteet, monitorit ja laitteet, joiden näyttöpäätteet ovat pinta-alaltaan suurempia kuin 100 cm² 3. Lamput 4. Suuret laitteet (joltain ulkomitaltaan yli 50 cm) 5. Pienet laitteet (ei yhdeltäkään ulkomitaltaan yli 50 cm) 6. Pienet tietotekniikka- ja televiestintälaitteet (ei yhdeltäkään ulkomitaltaan yli 50 cm)	

Huom. Tavoitearvot liittyvät keräyksen jälkeen käsiteltyyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun, eivät markkinoille saatettuihin tuotteisiin.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin EU:n lainsäädännön perusteella.

Liite II – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystä ja hyödyntämistä koskevat tiedot

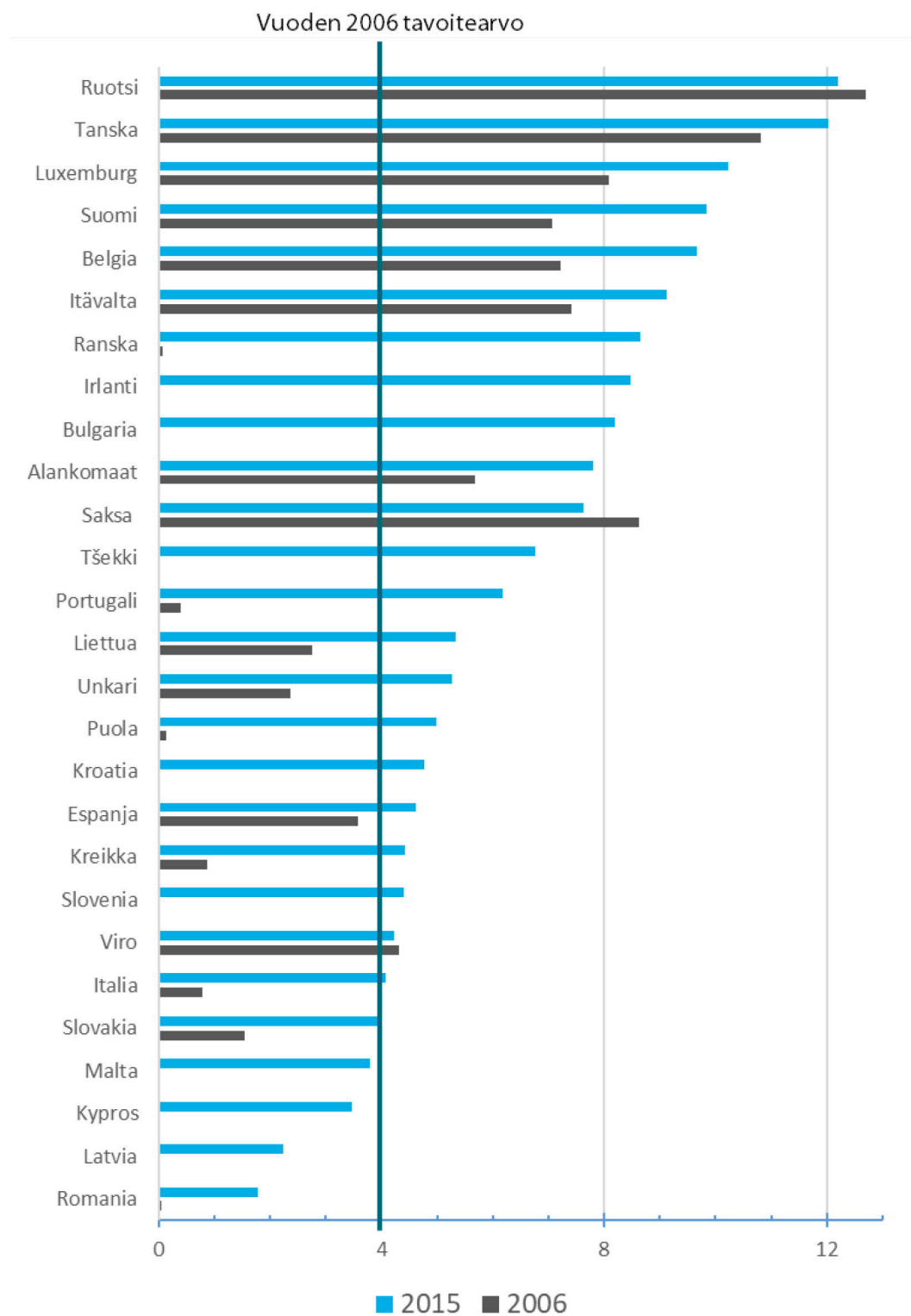
Kaavio 1 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysaste (% , 2017*)



Huom. Keräysaste ilmaistuna osuutena syntyneestä jätteestä.*Ellei toisin mainita.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin [The Global E-waste Statistics Partnership](#) -tilastotietojen perusteella.

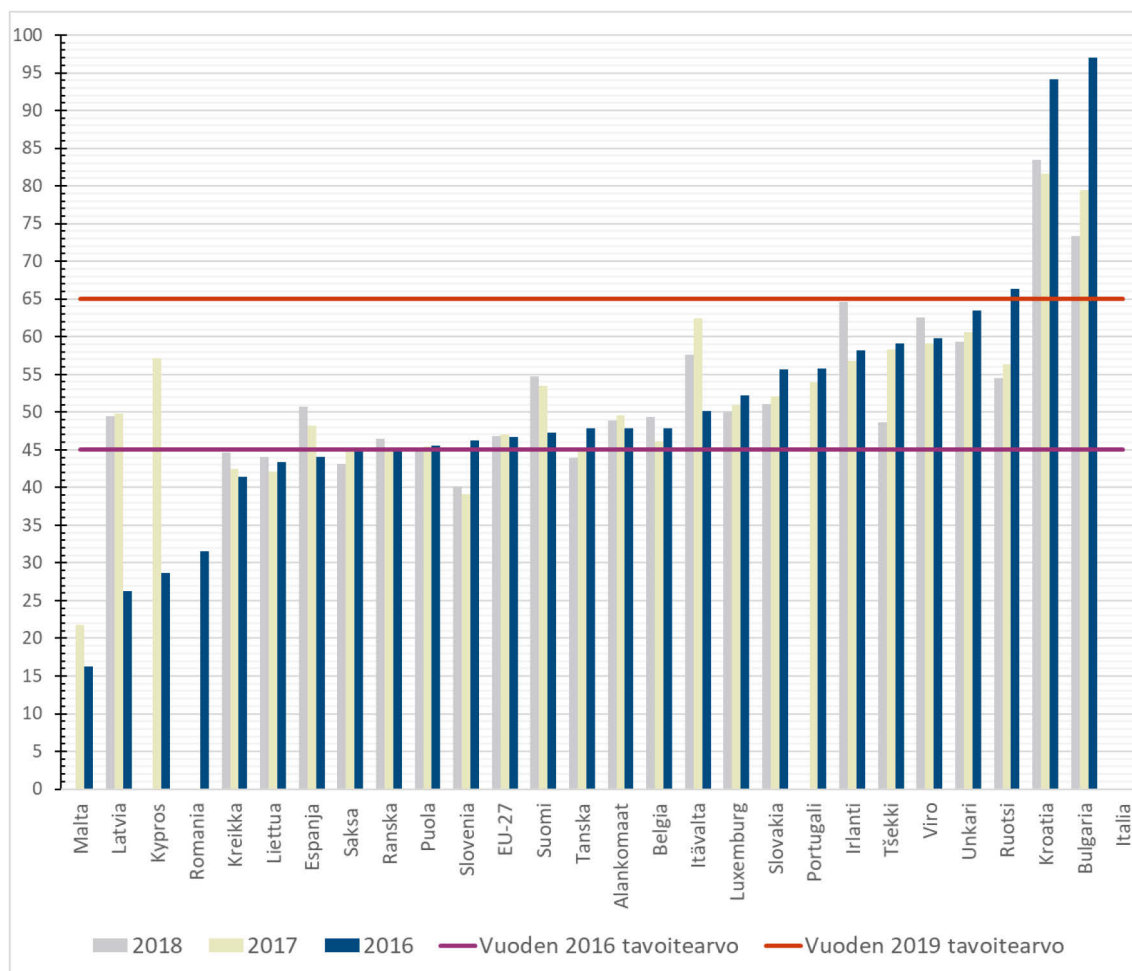
Kaavio 2 – Kotitalouksien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys (kg/asukas)



Huom. Vuoden 2006 tiedot puuttuvat Bulgarian, Irlannin, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Maltan, Slovenian ja Tšekin osalta.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

Kaavio 3 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysaste vuosien 2016 ja 2019 tavoitearvojen osalta (%*)



*Prosenttiosuus on suhteessa kolmen edeltävän vuoden aikana markkinoille saatettujen tuotteiden keskimääräiseen painoon.

Huom. Italiaa koskevia tietoja ei ole saatavilla.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

Taulukko 1 – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysaste EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa (%*)

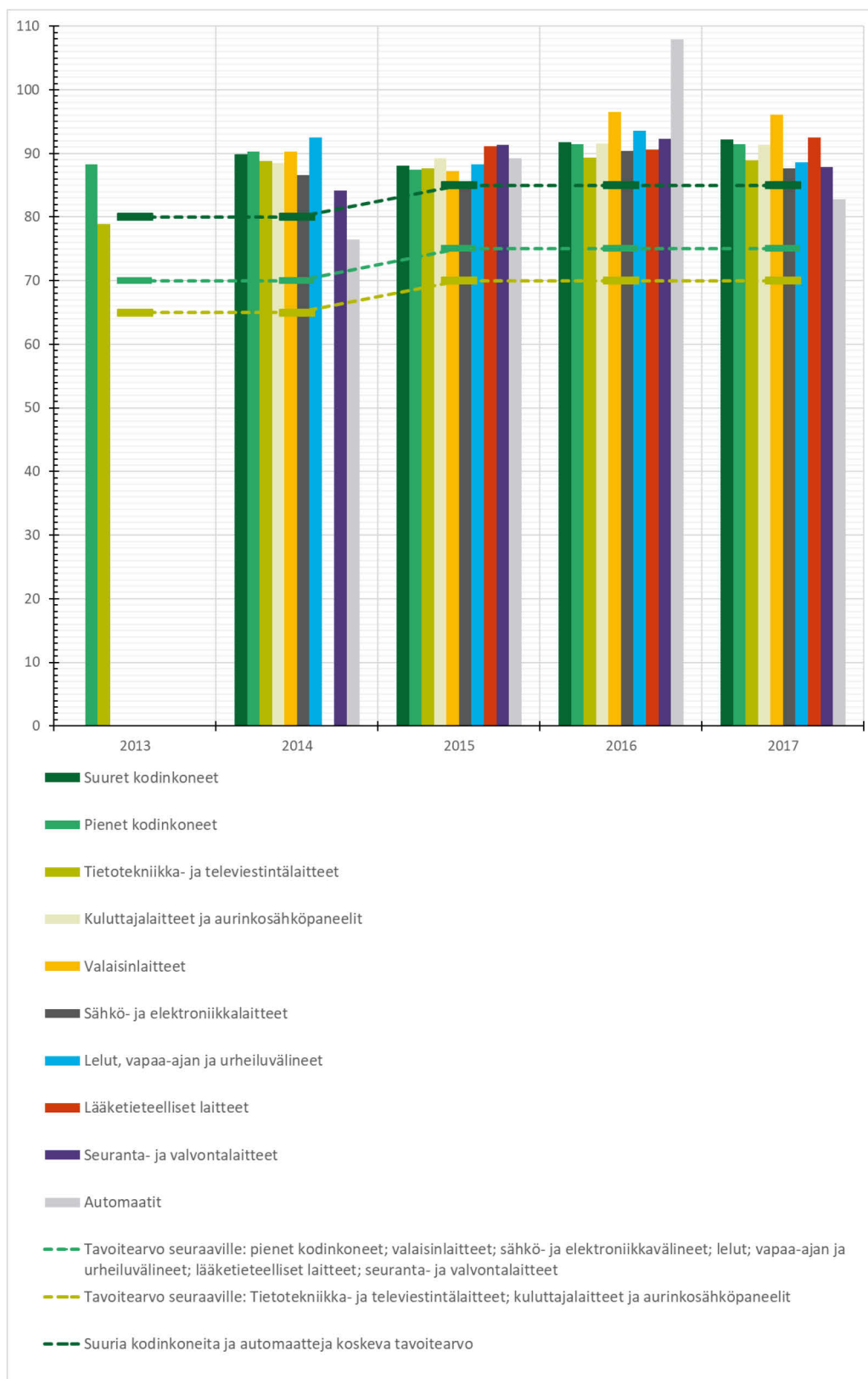
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU-27	38,6	39,2	39,4	43,1	46,7	47,0	46,8
Itävalta	47,7	47,6	49,1	50,2	50,1	62,4	57,6
Belgia	39,4	38,8	38,6	41,4	47,9	46,1	49,4
Bulgaria	72,8	67,8	78,8	106,0	97,0	79,4	73,4
Kroatia	-	-	37,2	60,1	94,1	81,6	83,5
Kypros	14,1	14,5	18,2	28,5	28,7	57,1	-
Tšekki	30,4	31,4	33,0	42,0	59,1	58,3	48,7
Tanska	52,5	50,1	50,8	50,3	47,9	44,9	44,0
Viro	42,4	32,9	42,0	50,5	59,8	59,1	62,6
Suomi	36,3	40,3	47,1	46,7	47,3	53,5	54,8
Ranska	29,0	29,4	32,5	39,3	45,3	44,7	46,1
Saksa	40,9	42,2	42,9	42,5	44,9	45,1	43,1
Kreikka	20,5	24,6	33,0	36,8	41,4	42,4	44,6
Unkari	35,9	45,6	54,8	60,8	63,5	60,6	59,3
Irlanti	42,3	45,6	50,1	55,4	58,2	56,8	64,6
Italia	48,4	43,6	34,5	39,4	-	-	-
Latvia	30,2	30,3	29,3	27,7	26,3	49,8	49,5
Liettua	58,3	62,1	81,6	55,8	43,4	42,1	44,1
Luxemburg	31,8	33,4	40,2	48,9	52,2	51,0	50,0
Malta	10,8	12,2	11,9	13,2	16,3	21,8	-
Alankomaat	-	-	-	45,8	47,9	49,6	48,9
Puola	36,2	34,7	35,0	40,2	45,6	45,4	44,7
Portugali	28,7	37,1	49,1	53,6	55,8	53,9	-
Romania	17,2	24,2	24,4	30,1	31,5	-	-
Slovakia	48,3	47,3	48,7	47,6	55,7	52,1	51,1
Slovenia	33,0	29,7	33,7	36,2	46,2	39,1	40,2
Espanja	22,5	31,7	31,2	41,4	44,1	48,2	50,7
Ruotsi	74,1	77,5	62,7	61,7	66,4	56,3	54,5

- = tieto puuttuu.

* Prosenttiosuus alueella kolmen edellisen vuoden aikana markkinoille saatettujen tuotteiden keskimääräisestä määrästä.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

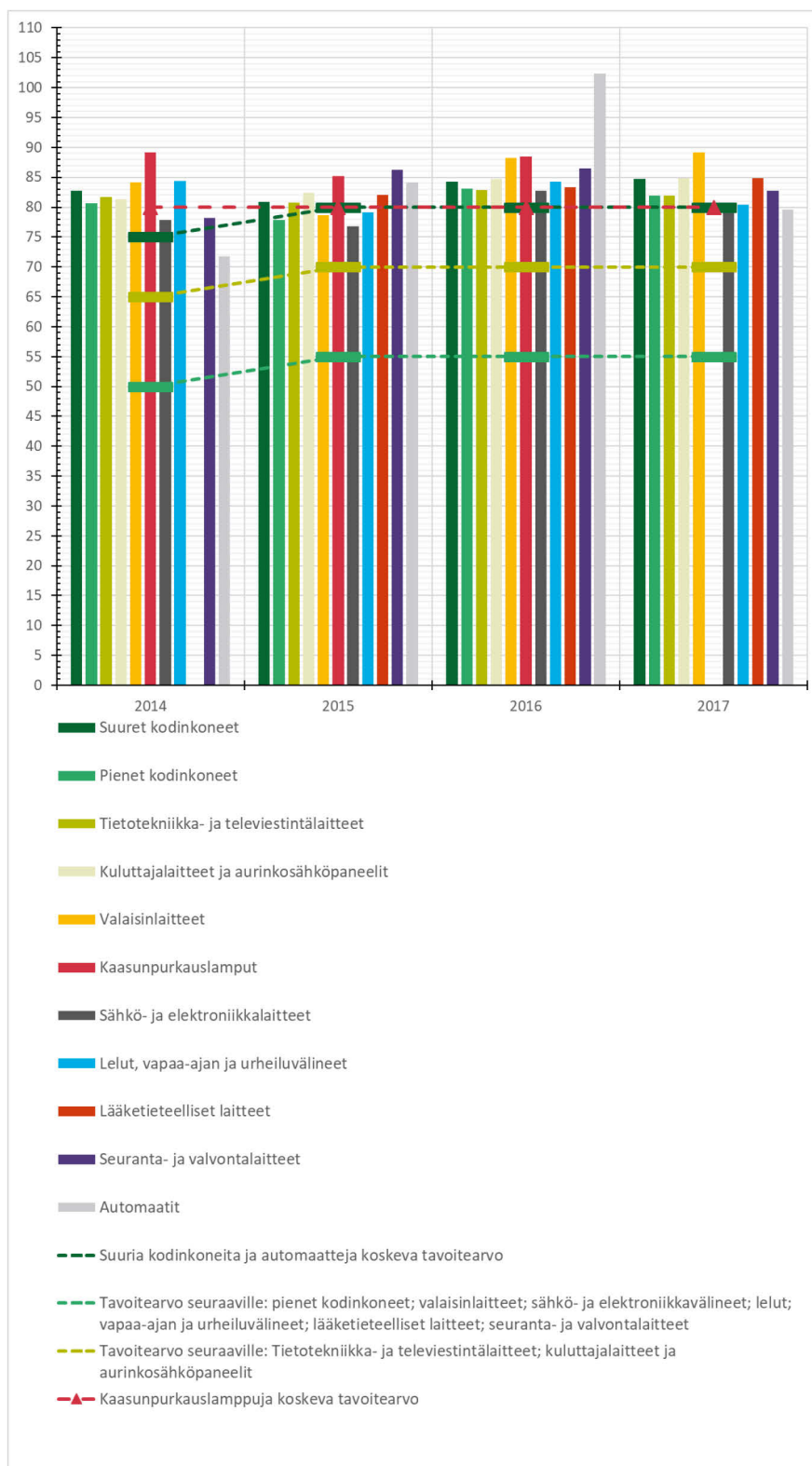
Kaavio 4 – Hyödyntäminen tuoteluokittain (EU-27, %, jätteen määrä suhteessa tavoitearvoihin)



Huom. Joitakin tietoja ei ole saatavilla vuosilta 2014–2017.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

**Kaavio 5 – Kierrätys ja uudelleenkäyttöön valmistelu luokittain
(EU-27, %, jätteen määrä suhteessa tavoitearvoihin)**



Huom. Vuosien 2012 ja 2013 tiedot eivät ole saatavilla. Joitakin tietoja ei ole saatavilla vuosilta 2014–2017.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin tietojen perusteella.

Liite III – Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevat tarkastukset EU:n jäsenvaltioissa

Taulukko 1 – Ylimpien tarkastuselinten tekemien sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevien tarkastusten tärkeimmät havainnot

Tarkastus	Tärkeimmät sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun liittyvät kysymykset
2019 – Tribunal de Cuentas (ES) Informe de fiscalización de las actuaciones en materia mediambiental llevadas a cabo por ayuntamientos de más de 10.000 habitantes de las comunidades autónomas sin órgano de control externo propio	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn osalta tarkastetuista 15 kunnasta yksi ei ollut ottanut käyttöön erillistä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysjärjestelmää ja seitsemän keräsi sen erikseen, mutta osana yleistä yhdyskuntajätettä.
2018 – Valstybės kontrolė (LT) Hazardous waste management	Kaikkeä vaarallista jätettä ei havaittu; merkittävät määrät kerätään yhdessä tavanomaisen yhdyskuntajätteen kanssa. Vaarallisten jätteiden käsittelyä koskevat luvat myönnetään arvioimatta perusteellisesti mahdollisia vaikutuksia kansanterveyteen. Havaittavissa oli tapauksia, joissa laitoksissa käsitelty jättemäärät ylittivät lupiin perustuvat määrät.
2018 – Riigikontroll (EE) Follow-up audit on processing of hazardous and radioactive waste	Vuoden 2015 tarkastuksen suosituksia pannaan täytäntöön, mutta ongelmia on edelleen. Jätettä oli alkanut jossakin määrin kertyä liiketiloihin.
2017 – Valstybės kontrolė (LT) Application of the producer responsibility principle	Valtiolla ei ole oikeaa ja luotettavaa tietoa sisämarkkinoille toimitetuista tuotteista eikä jätehuollosta. Viranomaiset eivät tarkasta kaikkein riskialtimpia tuottajia ja maahantuoja.
2017 – Najwyższa Izba Kontroli (PL) Management system of used electric and electronic devices	Useimmat tarkastetut yhteisöt eivät noudattaneet asiaa koskevia säännöksiä. Useimmat eivät rekisteröineet sähkö- ja elektroniikkalaiteromua asianmukaisesti, ja monet eivät toimittaneet raportteja toimivaltaiselle viranomaiselle. Kansallisen lainsäädännön epäselvyydet johtivat tapauksiin, joissa sekä kansalliset että alueelliset viranomaiset katsoivat, etteivät ne ole vastuussa tarkastuksista.
2016 – Riigikontroll (EE) Activity of the state and local governments in the collection and recovery of municipal waste: Is household waste recycled?	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu pysyy usein lajittelemattomana. Monissa tapauksissa ihmisten oli mahdotonta toimittaa lajiteltua jätettä kodin lähelle.
2015 – Riksrevisionen (SE) Transport of hazardous waste – effectively supervised?	Vaarallisten jätteiden kuljetusten valvonta on puutteellista, eivätkä seuraamukset estä vilpillisiä toimijoita.
2015 – Riigikontroll (EE) Processing of hazardous and radioactive waste: Has the government managed to organise the treatment of hazardous and radioactive waste?	Vaarallista jätettä koskevat kansalliset tiedot ovat epätarkkoja. Syntyneen vaarallisen jätteen määrä kasvoi, mutta kierrätys pysyi vuoden 2008 tasolla (kaiken vaarallisen jätteen osalta, myös sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osalta). Keräyskeskukset eivät kyenneet varmistamaan vaarallisten jätteiden asianmukaista jatkokäsittelyä.

Tarkastus	Tärkeimmät sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun liittyvät kysymykset
2013 – EUROSAI – (seuraavien maiden ylimmät tarkastuselimet: BG, EL, HU, IE, NL, NO, PL ja SI) Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation: Joint report based on eight national audits	Kaikki tarkastetut maat noudattavat virallisesti jätteiden siirtoja koskevaa EU:n asetusta, mutta täytöntöönpanossa, lainsäädännön tulkinnassa ja rikkomusten käsittelyssä on huomattavia eroja. Useissa maissa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun tuonti ja vienti luokitellaan väärin. Virheellistä luokittelua helpottavat Baselin yleissopimuksen mukaisen jätteen luokittelun ja tulliviranomaisten käyttämien tariffikoodien väliset erot.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin lueteltujen kertomusten perusteella.

Lyhenteet

BEUC: Euroopan kuluttajajärjestö

CENELEC: Euroopan sähkötekniikan standardointikomitea

Europol: Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto

INTOSAI: Ylimpien tarkastuselinten kansainvälinen järjestö (*International Organisation of Supreme Audit Institutions*)

OECD: Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö

OLAF: Euroopan petostentorjuntavirasto

WCO: Maailman tullijärjestö

Sanasto

Ekosuunnittelu: Suunnittelua koskeva lähestymistapa, jolla minimoidaan ympäristövaikutukset tuotteen elinkaaren kaikissa vaiheissa.

Kiertotalous: Taloudellinen järjestelmä, jonka tavoitteena on minimoida resurssien käyttö, jätteet ja päästöt [uudelleenkäytön \(reuse\)](#), [jakamisen \(sharing\)](#), korjaamisen, kunnostamisen, [uudelleenvalmistuksen \(remanufacturing\)](#) ja [kierrätyksen \(recycling\)](#) avulla.

Laajennettu tuottajan vastuu: Lähestymistapa, jossa tuotteen elinkaaren jälkeinen kuluttajavaihe, kierrätys ja hävittäminen mukaan luettuina, lisätään tuottajan ympäristövastuuseen.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu: Sähkö- ja elektroniikkalaitteet, jotka ovat lakanneet olemasta arvokkaita käyttäjilleen.

Tuottajavastuuorganisaatio: Elin, jonka valmistajat ovat perustaneet täyttääkseen tuotteidensa ympäristövaikutuksia koskevat velvoitteensa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tiimi

Tästä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskeviin EU:n toimiin ja haasteisiin liittyvästä tilintarkastustuomioistuimen katsauksesta vastasi I tarkastusjaosto, jonka erikoisalana on luonnonvarojen kestävä käyttö. Tarkastusjaoston puheenjohtaja on Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Samo Jereb. Katsaus laadittiin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Joëlle Elvingerin johdolla, ja siihen osallistuivat kabinettipäällikkö Ildikó Preiss, kabinettiavustaja Charlotta Törneling, toimialapäällikkö Robert Markus, tehtävävastaava Ernesto Roessing sekä tarkastaja João Coelho. Kielellisissä kysymyksissä avusti Adrian Williams. Marika Meisenzahl antoi visuaalisiin elementteihin liittyvää tukea.

TEKIJÄNOIKEUDET

© Euroopan unioni, 2021.

Datan ja asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat Euroopan tilintarkastustuomioistuimen periaatteet pannaan täytäntöön avoimen datan politiikkaa ja asiakirjojen uudelleen käyttämistä koskevalla [Euroopan tilintarkastustuomioistuimen päätöksellä 6-2019](#).

Ellei toisin ilmoiteta (esimerkiksi yksittäisissä tekijänoikeusilmoituksissa), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen sisältöihin, jotka EU omistaa, myönnetään käyttöoikeudet [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#) -käyttöoikeuden nojalla. Tämä merkitsee, että uudelleenkäyttö on sallittua, jos sisällön tuottaja mainitaan asianmukaisesti ja sisältöön tehdyistä muutoksista ilmoitetaan. Uudelleenkäyttäjä ei saa vääristää asiakirjojen alkuperäistä merkitystä tai sanomaa. Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa mistään seurauksista, jotka johtuvat uudelleenkäytöstä.

Uudelleenkäyttäjän on hankittava tarvittavat lisäoikeudet, jos tietyssä sisällössä (esimerkiksi Euroopan tilintarkastustuomioistuimen henkilöstöstä otetuissa valokuvissa) esitetään tunnistettavissa olevia henkilöitä tai jos sisällössä on mukana kolmansien tahojen töitä. Jos tällainen lisäoikeus saadaan, yllä mainittu yleinen käyttöoikeus peruuntuu. Lisäoikeutta koskevassa luvassa on selvästi ilmoitettava käyttöoikeuden rajoitukset.

Jos sisällöt eivät ole EU:n omaisuutta, voi olla, että lupa niiden käyttöön tai jäljentämiseen on pyydetty suoraan asianomaisilta tekijänoikeuksien haltijoilta. Tietokoneohjelmistot tai asiakirjat, joihin kohdistuu teollisoikeuksia, kuten patentteja, tavaramerkkejä, rekisteröityjä malleja, logoja ja nimiä, eivät kuulu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudelleenkäyttöperiaatteiden piiriin, eikä niiden käyttöön anneta lupaa.

EU:n toimielinten verkkosivuilla (joiden verkkotunnuksen loppuosa on europa.eu) on linkkejä ulkopuolisille verkkosivuille. Koska Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa näistä sivustoista, on suositeltavaa, että tutustutte niiden tietosuoja- ja tekijänoikeusperiaatteisiin.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logon käyttäminen

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logoa ei saa käyttää ilman tilintarkastustuomioistuimen ennakkosuostumusta.

Katsauksessa keskitytään EU:n tehtävään ja toimiin sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn alalla. EU:n jäsenvaltiot keräävät ja hyödyntävät keskimäärin enemmän sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kuin useimmat EU:n ulkopuoliset maat. EU on kaiken kaikkiaan saavuttanut aiemmat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräys- ja hyödyntämistavoitteensa. Se on sittemmin asettanut itselleen haastavampia keräys- ja hyödyntämistavoitteita. Haasteita on kuitenkin yhä jäljellä. Katsauksessa tuodaan esiin haasteita, joita liittyy nykyisten sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyä koskevien vaatimusten täytäntöönpanoon. Niihin lukeutuvat sähkö- ja elektroniikkalaiteromun puutteellinen käsittely, laittomat siirrot ja muu rikollinen toiminta sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämisen, kierrättämisen ja uudelleenkäytön lisääminen.

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Puh. +352 4398-1

Tiedustelut: eca.europa.eu/fi/Pages/ContactForm.aspx
Verkkosivut: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors



**EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN**